

Blekinge län

Sammanfattande redogörelse

Statliga och kommunala intressen samt
planeringsunderlag mars 2017

LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN

Rapport: 2017:5

Rapportnamn: Sammanfattande redogörelse – Statliga och kommunala intressen samt planeringsunderlag mars 2017

Utgåva: Endast publicerad på hemsida

Utgivare: Länsstyrelsen Blekinge län, 371 86 Karlskrona

Hemsida: www.lansstyrelsen.se/blekinge

Dnr: 401-4681-16

ISSN: 1651–8527

Författare: Yvonne Egnér

Layout/Foto/Omslag: Yvonne Egnér

Länsstyrelsens rapporter: www.lansstyrelsen.se/blekinge/publikationer

Förord

Varje kommun ska ha en aktuell översiktsplan som omfattar hela kommunens yta, mark och vatten. Detta krav ligger till grund för plan- och bygglagens (PBL) ansvarsfördelning mellan stat och kommun. Kommunen är huvudman för planeringen men ska samråda med staten under planeringen.

Riksdagen har vid flera tillfällen de senaste mandatperioderna förändrat bestämmelserna i plan- och bygglagen för att utveckla kommunernas arbete med samhällsplaneringen. En av dessa förändringar handlar om att Länsstyrelserna genom 2011 års förändringar av PBL fick en tydligare roll i aktualitetsprövningen av kommunernas översiktsplaner.

Enligt 3 kap 27 § i PBL ska kommunfullmäktige minst en gång under varje mandatperiod ta ställning till översiktsplanens aktualitet. Enligt 3 kap 28 § PBL ska länsstyrelsen, som företrädare för staten, minst en gång under kommunfullmäktiges mandatperiod redovisa sina synpunkter i fråga om sådana statliga och mellankommunala intressen som kan ha betydelse för översiktsplanens aktualitet. Synpunkterna ska redovisas i en sammanfattande redogörelse till kommunen och det ska framgå av redogörelsen hur synpunkterna förhåller sig till översiktsplanen. Länsstyrelsen ska också lämna en sammanfattande redogörelse när kommunen begär det.

Denna rapport är en sammanfattande redogörelse för hela Blekinge län, där länsövergripande och aktuella frågor om översiktsplaneringens innehåll tas upp. Den ska också utgöra grund för de kommunspecifika redogörelser som Länsstyrelsen tar fram för den enskilda kommunen när detta efterfrågas, men minst en gång varje mandatperiod.

Beroende på förhållandena i respektive kommun har synpunkterna större eller mindre relevans.

Generellt gäller att planeringen bör inriktas på frågor av större betydelse för kommunens invånare och kommunens långsiktiga ekonomiska, sociala och miljömässiga utveckling. I det regionala perspektivet är enligt länsstyrelsens bedömning bostadsförsörjningen, integration, infrastrukturen och klimat- och energiaspekterna av särskilt stor betydelse för samtliga kommuner i länet. I dessa prioriterade frågor är det särskilt viktigt att översiktsplanerna samordnas över kommungränserna.

Dialogen mellan stat och kommun är en viktig del av processen att ta fram en översiktsplan, till exempel när det gäller tolkning av riksintressena. Länsstyrelsen och kommunerna kan delge varandra värdefull information i detta löpande arbete. Vi ser fram emot fortsatt hög aktivitet på kommunernas översiktsplanearbete och konstruktiva diskussioner om planernas innehåll och utformning.

I denna rapport lämnas hänvisningar till de webbsidor och annat underlagsmaterial som Länsstyrelsen bedömer kan vara aktuella för arbetet med översiktlig planering.

Länsråd Helena Morgonsköld har fattat beslut i detta ärende. Planarkitekt Yvonne Egnér har varit föredragande. I handläggningen har berörda enheter inom Länsstyrelsen samt myndigheter bidragit med fakta och underlagsmaterial.

Karlskrona mars 2017

Helena Morgonsköld
Länsråd

Innehållsförteckning

Inledning

Innehåll	5
Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)	5
Ny PBL	5

Statliga intressen

Riksentressen	6
Miljökvalitetsnormer	8
Strandskydd och landsbygdsutveckling i strandnära läge - LIS	10
Mellankommunala frågor	11
Hälsa och säkerhet samt risk för olyckor, översvämning eller erosion	13
Buller	13
Frisk luft	14
Störande verksamheter	15
Transporter med farligt gods	15
Potentiellt förorenade områden	15
Radon i mark och vatten	16
Vattenförsörjning	16
Klimataspekter	17

Övriga allmänna intressen

Bostadsförsörjning	20
Social hållbarhet och demografi	21
Kulturmiljö	23
Naturmiljö	24
Areella näringar och landsbygd	25
Materialförsörjning	25
Infrastruktur	26

Nationella och regionala mål, planer och program

Miljökvalitetsmål	28
God bebyggd miljö	28
Social hållbarhet	29
Kulturmiljö	30
Naturmiljö	31
Friluftsliv	31
Hav, yt- och grundvatten	31
Klimat	32
Tillväxt	33
Besöksnäring	34
Service	34
Infrastruktur	34
Elektronisk kommunikation	35

Planeringsunderlag

Innehåll

Redogörelsen består av fyra delar: I den första delen, Statliga intressen, redovisas de frågor kopplade till översiktlig planering där länsstyrelsen har ett ansvar enligt 11 kap PBL. I den andra delen redovisas övriga allmänna intressen enligt 2 kap PBL samt miljöbalken. Den tredje delen redovisar nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för hållbar utveckling som kommunerna ska förhålla sig till i den översiktliga planeringen. En sammanställning av planeringsunderlag, rapporter och vägledningar mm finns i den fjärde delen.

Miljökonsekvensbeskrivning (MKB)

Vid tillämpningen av 6 kap 11 § miljöbalken ska genomförandet av en översiktsplan alltid antas medföra en betydande miljöpåverkan och en miljöbedömas inklusive en miljökonsekvensbeskrivning ska genomföras (4§ Förordning (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar).

Avgränsningen av MKBn ska samrådats med länsstyrelsen i samband med framtagandet. Länsstyrelsen vill påminna om att det är viktigt att man också redovisar planens sociala och ekonomiska konsekvenser.

Översiktsplanens konsekvenser behöver synliggöras från ett miljömålsperspektiv genom att preciseringarna för miljö kvalitetsmålen God bebyggd miljö, Frisk luft och andra relevanta miljömål speglas i varje berört avsnitt av översiktsplanen. MKBn behöver även redogöra för konsekvenserna för andra relevanta nationella och regionala mål.

Miljökonsekvensbeskrivningen och översiktsplanen ska utarbetas i en sammanhållen process så att planens utformning kan påverkas av MKBn. För att underlätta ett eventuellt samråd om MKBs avgränsningar är det lämpligt att innehållet ordnas enligt punkterna i 6 kap 12 § miljöbalken.

Redovisa alternativ

Av miljöbalkens bestämmelser framgår att en miljökonsekvensbeskrivning ska identifiera, beskriva och bedöma rimliga alternativ med hänsyn till planens eller programmets syfte och geografiska räckvidd. Länsstyrelsen vill peka på att det är genom alternativredovisningen, som det går att utläsa varför planförslaget till slut har bedömts som det bästa. Av en bra redovisning framgår det tydligt vilka alternativa lösningar som funnits med och skälen till att de valts bort.

Alternativredovisningen ska redogöra för vägvalen fram till utformningen av huvudförslaget. Detta bör göras på ett enkelt sätt så att allmänheten kan utläsa varför huvudförslaget bäst möter de sociala, ekonomiska och miljömässiga utmaningar som kommunen står inför.

Ny PBL

Sedan kommunen tog fram den nu gällande översiktsplanen, har PBL ändrats (SFS 2010:900) vilket innebär att översiktsplanens strategiska funktion stärks och det finns förväntningar om att översiktsplanerna ska breddas, bli mer strategiska och visionära. Det kommer till uttryck i 3 kap 5 § p4 där det anges att det ska framgå av översiktsplanen hur kommunen i den fysiska planeringen avser att ta hänsyn till och samordna översiktsplanen med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen. Det trycks också särskilt på att det ska vara ett bättre samspel mellan översiktsplaneringen och det regionala tillväxtarbetet, och det har förts in bestämmelser (PBL 3:9) om att samråd ska ske med regionplaneorgan och kommunala organ i övrigt som har ansvar för regionalt tillväxtarbete och transportinfrastrukturplanering.

Det är också viktigt att kommunen tar fram underlag till politikerna om vilka samband som finns med andra kommunala planer, program och visioner inom olika områden, så att de kan ta ställning till vilka frågor som är viktiga och vilken inriktning som den nya översiktsplanen ska ha.

Nytt är också att det av översiktsplanen inte bara ska framgå hur den byggda miljön ska utvecklas och bevaras utan också hur den ska användas. Ändringen syftar till att stärka översiktsplanens strategiska funktion och koppling till frågor om t ex tillgänglighet, jämställdhet och användbarhet.

Kap 2 har utvidgats med helt nya allmänna intressen, vilket innebär att vid planläggning ska hänsyn även tas till miljö- och klimataspekter samt möjligheten att ordna avfallshantering och elektronisk kommunikation.

Se mer om ändringarna i PBL på [PBL Kunskapsbanken](#).

Ändringar av väglagen och lagen om byggande av järnväg

Vid årsskiftet 2013 skedde en lagändring av väglagen och lagen om byggande av järnväg som ställer nya krav på underlag. Enligt propositionen till den nya lagen om byggande av järnväg beskrivs kraven på behovs- och åtgärdsvalsstudier. Enligt direktiv från regeringen får planläggning påbörjas först när beslut om finansiering finns. I de fall ett infrastrukturprojekt hanteras enligt väglagen behöver Länsstyrelsen ta del av den underliggande åtgärdsvalsstudien för att myndigheten ska kunna ta ställning till projektet.

Rikssintressen

Enligt 3 kap 4 § PBL ska översiktsplanen särskilt ange rikssintressen enligt 3 och 4 kap miljöbalken (MB). Av planen ska också framgå hur kommunen avser att tillgodose de redovisade rikssintressena. Sedan 2010 har rikssintressen beträffande totalförsvaret, trafikslagens anläggningar, kulturmiljö, energiproduktion samt friluftsliv reviderats. Rikssintresse för dricksvattenförsörjningen har tillkommit.

Inom de närmaste åren kan också redovisningarna för andra rikssintressen komma att förändras. Riksrevisionen har 2013 tagit fram en granskningsrapport med titeln *Statens hantering av rikssintresse som hinder för bostadsbyggande*. Länsstyrelserna fick för 2015-16 i uppdrag att se över värdebeskrivningarna och ta fram planeringsinriktade underlag för rikssintressena. I redovisningen till Boverket för år 2015 beskriver länsstyrelsen att kulturmiljö, kommunikationer och totalförsvaret är de rikssintressesektorer där det oftare uppstår konflikter med bostadsbyggande.

Om kommunen avser förändra mark- och vattenanvändningen inom ett rikssintresseområde är det viktigt att motiv till detta redovisas, konsekvenser för rikssintresset samt kommunens avvägning mellan de olika intressena. I varje enskilt fall ska en bedömning göras kring huruvida den tänkta åtgärden kan innebära en påtaglig skada eller påtagligt försvåra utnyttjandet av ett rikssintresseområde.

Länsstyrelsen redogör nedan för de förändringar som skett vad gäller rikssintressena sedan 2010. Gällande rikssintressen som helhet finns beskrivna på Länsstyrelsens *hemsida* och på respektive myndighets hemsida.

4 kap MB

Natura 2000 – MB 4:1 och 8

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden inom EU och är skyddade enligt lag. Syftet är att värna om de arter och livsmiljöer som är av gemensamt intresse för EU-länderna. Natura 2000-områden som väljs ut ska innehålla livsmiljöer eller arter som listas i EUs fågeldirektiv (fågelarter) eller EUs habitatdirektiv (övriga arter och livsmiljöer). I ett Natura 2000-område krävs tillstånd för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön (7 kap 28a § MB). Verksamheter eller åtgärder får inte skada livsmiljöer eller störa arter som ska skyddas.

Natura 2000-områden omfattar värdefulla naturområden med arter eller naturtyper som är särskilt skyddsvärda ur ett europeiskt perspektiv, men de är också en viktig grund för att bevara ett representativt urval av naturmiljöer i Sverige.

Länsstyrelsen arbetar just nu med att uppdatera bevarandeplaner för Natura 2000-områden. Arbetet ska vara färdigt i december 2017.

3 kap MB

Rikssintresse för yrkesfisket - MB 3:5

Rikssintresse för yrkesfisket finns redovisat i rapport från Fiskeriverket: Finfo 2006:1, Områden av rikssintresse för yrkesfisket.

Naturmiljö – MB 3:6

Inga ändringar sedan 2006.

Kulturmiljö – MB 3:6

Rikssintresset för kulturmiljövård pekas ut av Riksantikvarieämbetet. För varje utpekade rikssintresseområde finns en värdebeskrivning, som inkluderar motivtering och uttryck.

Länsstyrelsen har arbetat med att genomföra revideringar av länets rikssintressebeskrivningar gällande kulturmiljövård, samt med att ta fram fördjupande kunskapsunderlag till områdena. Sju reviderade rikssintressen har beslutats, en ligger hos RAÄ för beslut och arbete pågår för tre stycken.

Friluftsliv – MB 3:6

Länsstyrelsen genomförde under 2013/2014 en översyn av rikssintressen för friluftslivet. Detta resulterade i några ändrade gränser och nya områden.

Natura 2000-området Vambåsa

Rikssintresse dricksvattenförsörjning - MB 3:8

I Blekinge har Karlskronas vattenverk och infiltrationsanläggning Johannishusåsen pekats ut som rikssintresse för dricksvattenförsörjningen.

Rikssintresse energiproduktion – MB 3:8

Energimyndigheten är ansvarig för rikssintresse för energidistribution – vattenkraft, vindbruk och kraftvärme. Utpekande av rikssintresse saknas för distribution. Stamledningar för gas eller större elledningar är inte

klassade som riksintressen.

Beslutet att ange redovisade geografiska platser som områden av riksintresse för vindbruk togs av Energimyndigheten den 19 maj 2008. Den senaste uppdateringen av riksintresse vindbruk genomfördes år 2013 och ett tilläggsbeslut togs i maj 2015 för ett mindre antal områden. I Blekinge län finns fem områden. Dessa ligger inom Karlskrona, Sölvesborgs och Karlshamns kommuner.

Uppsala universitet har på uppdrag av Energimyndigheten tagit fram ett antal vindkarteringar. På [Energimyndighetens](#) hemsida finns de tillgängliga för nedladdning i shape-format. Karteringarna utgör ett uppgraderat underlag, med fyra gånger högre upplösning än tidigare, för identifiering av områden med hög medelvindhastighet. Resultatet av den nationella vindkarteringen 2011 ska användas som underlag i vindkraftsplanering..

Energimyndigheten har under 2015 sammanställt goda exempel på hur transport- och bebyggelseplanering samt förnybar energi kan integreras i den fysiska planeringen. Materialet är tänkt att fungera som stöd i det kommunala översikts- och detaljplanearbetet och finns [här](#).

Där det finns flera anspråk på olika riksintressen enligt 3 kap miljöbalken i ett område (exempelvis riksintresse för naturvård och friluftsliv) bör möjligheterna till samexistens mellan de olika intressena undersökas i första hand.

Riksintresse för kommunikationer – MB 3:8

Riksintressena för trafikslagets anläggningar omfattar väg, järnväg, luft- och sjöfart. Trafikverket beslutade senast om riksintressen för kommunikationer 2013-02-20. Nu inväntar Trafikverket utfallet av Regeringens pågående översyn av riksintresselagstiftningen innan någon ny, mer omfattande översyn av riksintressena görs.

Områden som är av riksintresse för kommunikationer ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen. Här avses att det i första hand är funktionen hos transportsystemet som ska säkerställas. Riksintressen utpekade av Trafikverket gäller för mark- och vattenområden för både befintliga, planerade och framtida kommunikationsanläggningar. Planerad kommunikationsanläggning av riksintresse innebär att planeringsprocessen har startat där beslutad utredning och därmed en vald korridor eller lokalisering av utbyggnaden finns. Utpekandet innebär att staten ges möjlighet att skydda tillkomsten av den angivna funktionen men det innebär inte ett ställningstagande till att anläggningen kommer byggas. Framtida kommunikationsanläggning av riksintresse innebär att det gäller åtgärder som ligger tidigt i planeringsprocessen och där beslut om slutlig lokalisering saknas. Utpekandet av framtida riksintressen ska i första hand ses som en signal om att det finns

behov av förändringar i transportsystemet som kan kräva att mark kommer tas i anspråk.

För Blekinge län är följande anläggningar utpekade som riksintressen: vägar (E22, rv 15, rv 27, rv 28, rv 29, anslutande väg 652 till Ronneby flygplats och vägarna mellan Karlshamns hamn och E22 tpl Karlshamn väst respektive Karlskrona hamn och E22 tpl Angöringen), järnvägar (Kust- till kustbanan, Blekinge kustbana, järnvägen mellan Älmhult och Olofström), stationer (Holmsjö, Karlskrona, Ronneby, Bräkne-Hoby, Karlshamn, Mörrum, Sölvesborg), hamnar (Karlskrona, Karlshamn, Sölvesborg), terminaler (Karlshamn, Stilleryd och Karlskrona, Verkö), farleder, flygplats (Ronneby) samt djupa, skyddade områden (utanför Tjurkö i Karlskrona kommun).

E22 Lösen-Jämsjö och Björketorp-Nättraby samt rv 27 (planerade förbifarter vid Backaryd och Hallabro) utgör planerade riksintressen. Bengtsaleden (mellan E22 och utpekad hamn av riksintresse) anges som framtida riksintresse väg. Sydostlänken mellan Älmhult, Olofström och Blekinge kustbana utgör framtida riksintresse järnväg.

Trafikverkets beslut samt aktuella riksintressen på karta och tabell finns på [Trafikverkets hemsida](#).

För respektive anläggning av riksintresse finns en funktionsbeskrivning. För Ronneby flygplats har en precisering av riksintresset genomförts, vilken kommer skickas ut på remiss under våren 2017. Ambitionen är att preciseringar ska göras även för Karlshamn och Karlskrona hamnar.

Ett område med en radie av 55 km kring flygplatsen utgör skyddsområde för att flygverksamheten ska fungera säkert.

Riksintresse för totalförsvarets militära del – MB 3:9

Försvarsmakten fattade beslut om nu gällande riksintressen och områden av betydelse för totalförsvarets militära del den 18 mars 2015.

I alla översiktsplaner bör en text som beskriver riksintressen för totalförsvarets militära del återfinnas. Kommunerna bör i sina översiktsplaner även ta hänsyn till totalförsvarets civila del. Enligt regeringens försvarspolitiska inriktning 2016-2020 ska planeringen för civilt försvar nu återupptas. Planeringsarbete ska utgå från att förmågan att hantera kriser i samhället i fredstid också ska ge en grundläggande förmåga att hantera krigssituationer.

Riksintresset för totalförsvarets militära del kan i vissa fall redovisas öppet i översiktsplanen (t ex övnings- och skjutfält samt flygflottiljer), i andra fall kan områden av sekretesskäl inte redovisas öppet. Dessa har oftast koppling till spanings-, kommunikations- och underrättelsesystem. Huvuddelen av Sveriges kom-

muner är i olika omfattning berörda av riksintresset.

Riksintressen respektive områden av betydelse har en omgivningspåverkan dels i form av buller, dels i form av behov av hinderfrihet. Redovisningen av riksintressen och områden av betydelse omfattar influensområden. Ett influensområde är ett område där åtgärder som exempelvis ny bebyggelse kan påverka eller påverkas av verksamheten inom riksintresseområdet respektive intresseområdet. Inom influensområdena ska alla plan- och lovärenden remitteras till Försvarsmakten.

Riksintresset för totalförsvaret påverkas vid uppförandet av höga byggnadsobjekt som master och vindkraftverk. Hela Sveriges yta utgör samrådsområde där alla objekt högre än 20 m utanför sammanhållen bebyggelse och alla objekt högre än 45 m inom sammanhållen bebyggelse ska samrådas med Försvarsmakten. Vid uppförande av höga byggnadsobjekt som master och vindkraftverk, bör Försvarsmakten därför kontaktas i ett tidigt skede.

Riksintresset för väderradar riskerar framförallt allt att skadas av vindkraftsetableringar för nära väderradarna. En radie om fem km från väderradaranläggningar utgör stoppområde för vindkraftverk och en radie om 20 km utgör influensområde. Inom influensområde måste särskilda analyser genomföras för att säkerställa att ingen skada sker.

För att säkerställa att eventuella områden som i översiktsplaner och tillägg till översiktsplaner pekats ut som lämpliga för etablering av vindkraft inte hamnar i konflikt med FM tekniska system måste en förnyad förfrågan ställas till Försvarsmakten.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel som infördes med miljöbalken 1999 för att komma till rätta med miljöpåverkan från diffusa utsläppskällor som t ex trafik och jordbruk. Miljökvalitetsnormerna går att hitta i miljöbalkens femte kapitel med tillhörande förordningar.

Idag finns det fastställda miljökvalitetsnormer för:

- olika föroreningar i utomhusluften (SFS 2001:527)
- omgivningsbuller (SFS 2004:675)
- enskilda vattenförekomster i Södra Östersjöns vattendistrikt (08FS 2009:81)

Översiktsplanen bör redogöra för miljökvalitetsnormerna och enligt 3 kap 5 § PBL ska det framgå hur kommunen avser följa dessa. Det ska även framgå om det finns risk att miljökvalitetsnormerna överskrids eller inte. Genomförandet av en plan får inte medföra att en miljökvalitetsnorm överskrids.

Miljökvalitetsnormer för luft

Under 2010 infördes nya bestämmelser om miljökvalitetsnormer i Sverige för att införliva EUs luftkvalitetsdirektiv (2008/50/EG). De nya bestämmelserna finns i Luftkvalitetsförordningen (SFS 2010:477) och gällde från 1 juli 2010. Förordningen innehåller miljökvalitetsnormer och krav på kvalitet i utomhusluft som för kvävedioxid/kväveoxider, partiklar (PM10/PM2,5), marknära ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pyren.

Naturvårdsverket har fattat beslutat om nya föreskrifter om kontroll av luftkvalitet (NFS 2016:9). Föreskrifterna börjar gälla den 31 december 2016. Kommunerna har ansvar att se till att utomhusluftens innehåll av olika föroreningar klarar fastställda miljökvalitetsnormer och kommunerna ska därmed tillämpa de nya föreskrifterna i sitt arbete med kontroll av luftkvalitet från och med 2017.

Mindre kommuner har ofta inte möjlighet att själva bevaka dessa frågor. Förordningen om miljökvalitetsnormer för utomhusluft ger möjligheten att bedriva kontroll av miljökvalitetsnormerna genom samverkan mellan flera kommuner. Samordnade mätningar utfördes i Blekinge under 2012/13.

Kommunerna ska årligen rapportera resultaten från luftmätningarna till Datavårdskap luft samt underrätta Naturvårdsverket och berörda länsstyrelser vid överskridande eller risk för överskridande av en miljökvalitetsnorm. Naturvårdsverkets handbok "Luftguiden, Handbok om miljökvalitetsnormer för utomhusluft" (2014:1) innehåller Naturvårdsverkets tolkning av bestämmelserna. Den är avsedd att utgöra ett stöd för kommunerna i arbetet med tillämpning och kontroll av miljökvalitetsnormerna för utomhusluft.

Miljökvalitetsnormerna är ett steg på vägen mot att nå det oftast betydligt strängare miljökvalitetsmålet Frisk luft. *Se under Hälsa och säkerhet, Frisk luft sid 14.*

I det fall det finns risk för att någon miljökvalitetsnorm överskrids bör det av översiktsplanen framgå i vilka områden detta sker. Vidare bör då riktlinjer för hur frågan ska behandlas i efterföljande detaljplanläggning anges, det vill säga hur man ska tänka vid detaljplanläggning av ett område där MKN överskrids.

Miljökvalitetsnormer för omgivningsbuller

Miljökvalitetsnormen för buller infördes år 2004 genom förordning (2004:675) om omgivningsbuller. Normen har sitt ursprung från de krav på kvaliteten på miljön som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, se miljöbalken 5 kap 2 § p4.

Miljökvalitetsnormen för omgivningsbuller är en målsättning. I förordningen skriver regeringen: Det ska eftersträvas att omgivningsbuller inte medför skadliga effekter på människors hälsa. Normen följs när strävan är att undvika skadliga effekter på människors

hälsa av omgivningsbuller. Blekinge omfattas av bullernormen vid E22 (över 3 miljoner fordon/år).

Miljökvalitetsnormer för vatten

Vattendirektivet är sedan 2004 infört i svensk lagstiftning och fr o m den 15 december 2009 finns föreskrifter om kvalitetskrav för distriktens vattenförekomster. Vattenmyndigheten fastställde då miljökvalitetsnormer för yt- respektive grundvatten inom Södra Östersjöns vattendistrikt. Utgångspunkten är att sjöar, vattendrag och kustvatten ska uppnå god ekologisk och kemisk ytvattenstatus senast år 2015. Miljökvalitetsnormen "ekologisk status" är en sammansatt norm. Den är uppbyggd av flera faktorer där det ingår både biologiska, fysikalisk-kemiska och hydromorfologiska parametrar. Grundvatten ska uppnå god kvantitativ och kemisk grundvattenstatus senast år 2015.

Eftersom uppgifter om såväl kemisk som biologisk status ännu saknas för många vattenförekomster är det bra att istället fokusera på de miljöproblem som identifierats för vattenförekomsten, och de risker som finns.

Att tänka på vid framtagande av en översiktsplan

- Redovisa en kartbild över vattenförekomster och dess status
- Med text och kartor redovisa de vattenområden som särskilt måste beaktas vid planering och byggande
- Studera sambanden mellan vattenmiljöer och framtida utbyggnadsområden - redogöra för vad de samlade effekterna av framtida utbyggnadsområden kan få på vattenmiljön och hur vattenförekomsternas status och miljökvalitetsnormer påverkas.
- Analysera miljöproblemen i de vatten som inte når god status - redogöra för kommunens mål, rekommendationer och strategier för hur påverkan på vattenkvaliteten ska hanteras i efterföljande planer och beslut
- Arbeta avrinningsområdesvis
- Samordning med grannkommuner
- Markanvändningskarta - Identifiera de största potentiella hoten som kan påverka vattenförekomster, inklusive vilka skyddsåtgärder och försiktighetsmått som krävs.

Önskvärt är att det i översiktsplanen även görs en koppling mellan MIFO-områden och vattenförekomster.

Weserdomen

I EU-domstolens mål "Weserdomen" från 2013 gör domstolen bedömningen att medlemsstaterna är skyldiga att inte meddela tillstånd till verksamheter som riskerar att orsaka en försämring av status eller när uppnående av god ytvattenstatus eller god ekologisk potential och god kemisk ytvattenstatus äventyras. Begreppet försämring ska tolkas som att en försämring till en sämre klass för en enskild kvalitetsfaktor räcker för att försämring ska uppstå även om inte den sammanvägda statusen försämras.

Weserdomen innebär därmed att

- vattenmyndigheternas statusklassificeringar av kvalitetsfaktorer har blivit viktigare
- det ställs högre krav på underlag i enskilda PBL-ärenden.

I Vattenmyndigheternas databas VISS (Vatteninformationssystem Sverige) finns en webbGIS-karta (Vattenkartan) där det går att zooma in på aktuellt område och se vilka vattenförekomster som finns och vilka bedömningar som är gjorda för t ex miljökvalitetsnormer, statusklassningar och miljöproblem. Där går det även att via länkar hitta all information som finns registrerad i VISS för varje vattenförekomst. VISS växer hela tiden och många tycker det är svårt att hitta den information man söker, men att söka via [vattenkartan](#) kan upplevas lättare än att gå via databasen. Det finns en del informationsmaterial och lite tips under VISS-hjälp.

Den 14 december 2016 beslutade Vattendelegationen i Södra Östersjöns vattendistrikt om Förvaltningsplan 2016-2021. Planen innehåller fem delar, varav del 4 är Åtgärdsprogram 2016-2021. I Åtgärdsprogrammet beskrivs hur miljökvalitetsnormerna för vatten ska uppnås. Åtgärdsprogrammet understryker att samhällsplaneringen utgör grunden för en långsiktigt hållbar vattenanvändning. Genom att lyfta fram vattenfrågorna och beakta normerna redan i översiktsplaneringen ges stöd och vägledning för det efterföljande planeringsarbetet. En av åtgärderna som riktas till kommunerna är formulerad enligt följande:

"6. Kommunerna ska genomföra sin översikts- och detaljplanering samt prövning enligt plan- och bygglagen så att den bidrar till att miljökvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden behöver genomföras i samverkan med länsstyrelserna. Åtgärden ska vara vidtagen senast tre år efter åtgärdsprogrammets fastställande."

Strandskydd och landsbygdsutveckling i strandnära läge - LIS

Vid kust, sjöar och vattendrag gäller generellt strandskydd om 100 meter från strandkanten på land och 100 meter i vattnet. Strandskyddet gäller även under vattnet. Strandskyddsbestämmelserna finns i sjunde kapitlet miljöbalken, som handlar om skydd av områden. Se mer på [Naturvårdsverkets hemsida](#) och [Strandskyddsdelegationens hemsida](#).

2009 och 2010 infördes förändringar i strandskyddslagstiftningen. De viktigaste förändringarna då var att:

- Strandskyddet skärptes genom att skälen för att ge dispens från eller upphäva strandskyddet i detaljplan preciserades.
- Kommunerna fick huvudansvaret för att besluta om dispenser och upphävande av strandskyddet i detaljplaner.
- Kommunerna får möjlighet att i översiktsplanen peka ut landsbygdsutvecklingsområden i strandnära läge, så kallade LIS-områden (MB 7 kapitel 13-18 §§). Se vidare nedan.
- Vid varje beslut om dispens eller upphävande av strandskyddet ska en fri passage lämnas för allmänheten och för att goda livsvillkor för djur- och växtliv ska bevaras.
- Strandskyddet återinträder automatiskt när en detaljplan upphävs eller ersätts.
- Länsstyrelsen ska bevaka strandskyddets intressen vid kommunal planläggning och vid behov pröva kommunala beslut om upphävanden och dispenser.

I september 2014 kom ett tillägg i 7 kap 18 § p2 MB. Ändringen innebär att länsstyrelsen i det enskilda fallet får besluta att upphäva strandskyddet i ett område, om strandskyddet gäller vid en liten sjö eller ett litet vattendrag och områdets betydelse för att tillgodose strandskyddets syften är liten. Se vidare i proposition [2013/14:214](#). Definitionen för en liten sjö är omkring 1 ha eller mindre och ett litet vattendrag är omkring 2 meter eller smalare. Bedömning görs i varje enskilt fall.

Utvidgat strandskydd

Länsstyrelsen i Blekinge har under 2013 genomfört en översyn av det utvidgade strandskyddet i länet.

LIS

Syftet med LIS är att långsiktigt stimulera den lokala och regionala utvecklingen på landsbygden. Redovisningen i översiktsplanen ska vara vägledande när man prövar ansökningar om dispenser från strandskyddet och upphävande av strandskyddet i detaljplaner. Ett utpekande av LIS-områden förutsätter en kommunomfattande kartläggning av kommunens strandområden

Inom ett LIS-område kan det särskilda skälet för landsbygdsutveckling användas vid dispens och upphävande av strandskyddet. Kommunen ska kunna motivera

beslutet i varje enskilt fall. Åtgärden ska till exempel bidra till att skapa långsiktiga arbetstillfällen eller till att det fortsatt ska kunna finnas butiker och offentlig service på landsbygden. Exempel på åtgärder som kan få dispens:

- En turistanläggning där tillgång till stränder och vatten är en förutsättning, eller åtminstone en avsevärd fördel.
- Livsmedelsförädling som behöver ligga vid vatten, till exempel fiskodling och fiskförädling.
- Verksamheter som behöver kombineras för att täcka upp säsongen och få bättre lönsamhet.
- Nya bostäder för att ge tillräckligt många boende i området så att kommersiell och offentlig service ska kunna finnas kvar.

Om dispensen gäller enstaka en- eller tvåbostadshus inom ett LIS-område är kravet istället att huset ska byggas i anslutning till ett befintligt bostadshus.

Kommunen måste uppskatta vilka långsiktiga effekter som de föreslagna lättnaderna kan ha på strandskyddets syften. Allmänheten ska fortfarande ha god tillgång till strandområden och djur och växter på land och i vatten ska ha goda livsvillkor. Områdena bör sammantaget inte omfatta mer än en begränsad del av de strandområden inom en kommun som omfattas av strandskydd.

Ur ett landsbygdsperspektiv är det viktigt att man får en positiv befolkningstrend i dessa områden så att service och skola kan leva kvar. För att få dessa nya områden attraktiva är det en fördel om det finns kollektivtrafik i rimlig närhet. Detta är framförallt viktigt om det planeras bostäder i området, men även turismaktiviteter och annan typ av verksamhet är betjänta av en fungerande kollektivtrafik. För att förtydliga detta bör det i planen tydligare framgå hur LIS-områdena kan utgöra en del i landsbygdsutvecklingen som helhet.

Att fri passage tillgodoses är en förutsättning enligt 7 kap 18 f § MB (förutom då det handlar om sådana byggnader/anläggningar som för sin funktion måste ligga vid stranden). Hur breda sådana passager bör vara får bedömas utifrån förhållandena på plats m.m. men man bör sträva efter att hålla minst 25 m.

Mellankommunala frågor

Kommunikationerna är en av de viktigaste faktorerna som knyter samman Blekinges kommuner. Koppling bör göras till Regionalt trafikförsörjningsprogram och Länstransportplan för Blekinge, och även till den regionala utvecklingsstrategin, Attraktiva Blekinge.

Följande är exempel på områden som kan beröra mellankommunala frågor:

- Översiktsplanens koppling till den regionala utvecklingsstrategin (Attraktiva Blekinge)
- Infrastruktur. Kommunikationerna är en av de viktigaste faktorerna som knyter samman Blekinges kommuner vilket bör avspeglas i ställningstagandena i översiktsplanen. Koppling till Regionalt trafikförsörjningsprogram och Länstransportplan för Blekinge
- Regionala bostadsförsörjningsfrågor
- Arbetsmarknad och pendling
- Tillväxt och näringsliv
- Service. Dagligvarubutiker, skolor, sjukvård, kommunal och kommersiell service
- Utbildningsfrågor
- Idrottsanläggningar och andra publika arenor
- Handel: externa handelscentra
- Havsområdets användning
- Vattenfrågor, t ex MKN och vattenförsörjning
- Grön infrastruktur
- Besöksnäring – Turism och friluftsliv. Översiktsplanens koppling till Strategi för besöksnäringen i Blekinge
- Materialförsörjning och tippning av muddringsmassor. Geologiska förutsättningar och naturresurser följer oftast inte de administrativa gränserna. Det är därför viktigt att man har en regional syn och samverkan
- LIS

De mellankommunala intressena kan med fördel redovisas på karta.

Länsstyrelsen i Skåne län framför följande synpunkter om hållbara transporter.

Nordöstra Skånes kommuner har en pågående planering och fokus på utvecklingen av kollektivtrafiken bl a genom nätverket Skåne Nordost. Frågan är angelägen särskilt med tanke på att flera orter och områden har en svag kollektivtrafik i kombination med liten andel service. Under senare år har det också skett relativt stora förändringar av kollektivtrafiken som ändrar förutsättningarna för orterna och landsbygden. Detta innebär att LST Skåne i flera sammanhang påtalat för kommunerna vikten av att i sina översiktsplaner visa hur man arbetar för t ex superbusslinjer, högre turtäthet för befintliga linjer och nya lokala busslinjer för att ytterligare bebyggelse ska kunna utvecklas i linje med nationella och regionala mål rörande hållbara transporter. Här är dialogen med Region Skåne och grannkommunerna en mycket viktig faktor, även över länsgränsen.

Det är också angeläget att kommunerna är tydliga i sin planering vad man bedömer vara goda kollektivtrafiklägen. Skånetrafiken har genomfört en undersökning som visar hur avgörande avstånden är för att vilja åka kollektiv. Resultatet visar att följande avstånd är avgörande: 1,5 km till stationer, 1 km till regionbuss och 0,5 km till stadsbuss. Detta ska även sättas i relation till tillgången på service, hur denna nås och konkurrenskraften av kollektivtrafiken i relation till framförallt bilen. I nordöstra Skåne är förutsättningarna sådana att kommunernas visioner om ett minskat bilåkande för korta resor motverkas av den faktiska planeringen som riskerar att bidra till ett ökat bilberoende. Det är en utmaning för kommunerna att verka för att de som idag använder bilen för sina dagliga resor börjar utnyttja kollektivtrafiken i större utsträckning. Här är pendlingsvägar och förutsättningarna i grannlänet och grannkommunerna i Blekinge av betydelse.

Region Skåne har tagit fram Trafikförsörjningsprogram för Skåne 2016. I detta program görs det regionala ställningstagandet att de befintliga starka och medelstarka stråken är strukturbildande och att nya bostads- och verksamhetsområden bör tillkomma i dessa lägen. I gränsområdena mellan bl a Skåne, Småland och Blekinge finns ett betydande resande som sträcker sig över regiongränserna. Region Skåne anger att det finns ett utvecklat samarbete för att hantera de funktionella sambanden och samverkan sker bl a i gemensamma projekt såsom Pågatåg Nordost och genom det bolaget Öresundståg AB. Förtätning av tågtrafiken mellan Kristianstad och Karlskrona är en utvecklingspunkt under 2017 men kräver beslut även av Region Blekinge. Interregionala stråk för busstrafiken har också en allt viktigare betydelse, bl a mot Sölvesborg.

Biosfärområde Blekinge Arkipelag

I juni 2011 fick kusten och skärgården i Karlskrona, Ronneby och Karlshamns kommuner utmärkelsen biosfärområde av FN-organet Unesco. Biosfärområden fungerar som modellområden för hållbar utveckling med syfte att skapa en balans mellan människa och miljö. Biosfärområdets uppgift är bland annat att finna möjligheter för hur bevarande av områdets höga natur- och kulturvärden kan förenas med utveckling av området.

Biosfärområden formas efter lokala förutsättningar och ska baseras på lokal delaktighet. Ett biosfärområde i sig innebär inga nya restriktioner. Kopplat till Blekinge Arkipelag finns en samverkansplan som är en långsiktig utvecklings- och förvaltningsplan. Planen ska fungera som ett underlag vid kommunala och regionala beslut som berör området och vara ett vägledande dokument för all utveckling, bevarande och annan verksamhet som bedrivs inom området. Karlskrona, Ronneby och Karlshamns kommun samt Läns-

styrelsens ledning står bakom samverkansplanen och åtagit sig att följa dess intentioner.

Blekinge Arkipelag länkar samman sydöstra Sverige med befintliga biosfärsområden som Kristianstads vattenrike och världsarven Örlogsstaden Karlskrona och Södra Ölands odlingslandskap.

- Genom att formulera en politisk samsyn på den s.k. "blå tillväxten" dvs tillväxten i havsområdet skapas synergieffekter och gränsöverskridande möjligheter.
- Lättare att tillgodogöra sig andra kommuners erfarenhet av havsplanering.
- Ökar kompetensen i den grupp som arbetar genom synergieffekter.
- Samverkan mellan tillväxt och planering
- Att tillsammans skapa beredskap för framtiden och förebygga konflikter mellan olika intressen.

Se även Statlig havsplanering, sid 31.

Havsplanering - kommunal

På initiativ av Länsstyrelsen har Ronneby kommun tillsammans med Karlskrona och Karlshamns kommuner under 2014 startat ett arbete med att ta fram en gemensam kommunal havsplan, som ska vara en fördjupning av översiktsplanen.

Det är angeläget att kommunerna i den kommunala havsplanen också redovisar vattenanvändningen inom det område där statens och kommunens planeringsområde sammanfaller. Dels för att ge vägledning inför prövning av tillståndspliktiga verksamheter och för detaljplaner och bygglov som berör vattenområdet men också för att redovisa kommunala ställningstaganden eller avvikande synpunkter på nationella intressen i havet inför havsplaneringen. Eftersom havet så tydligt är en gemensam resurs finns många fördelar med att det hanteras som en samverkansfråga över kommungränserna. Under 2016 påbörjades arbetet med att ta fram en samrådshandling som avses skickas ut på samråd kring årsskiftet 2017/2018.

Nyttor som länsstyrelsen kan se med projektet:

- Kommunerna får ett bättre underlag att ta ställning till vid framtida exploateringar/anspråk.
- Underlättar vid förfrågningar från externa aktörer (tillståndsprövning). En översiktsplan kan snabba upp processen från förfrågan till verklighet
- Anspråken i havsområdet berör ofta ett större område, över kommungränsen varför det är en fördel att kommunerna kan samverka.
- Kommunerna kan vara med och sätta premisserna i arbetet med den statliga havsplaneringen
- Ett interkommunalt samarbete innebär enklare samordning och samråd och ökar genomslaget i den statliga havsplaneringen

Hälsa och säkerhet samt risk för olyckor, översvämning eller erosion

Relevanta miljökvalitetsmål är Frisk luft, Giffri miljö, Säker strålmiljö Grundvatten av god kvalitet och God bebyggd miljö. Länsstyrelserna i Blekinge, Jönköping, Kronoberg och Östergötland har gemensamt tagit fram rapporten Hälsorisker i miljön - en sammanställning av miljörisker (Rapport 2014:11). Rapporten ska ses som ett underlag som beskriver miljötilståndet i Jönköpings, Kronobergs, Östergötlands och Blekinge län med utgångspunkt från de fem ovan angivna miljökvalitetsmålen.

Kommunen ska ta hänsyn till människors hälsa och säkerhet vid lokalisering av bebyggelse till viss mark. Risken för olyckor, översvämning och erosion ska också beaktas. Ändringen i PBL 2008 (2 kap 5 § p5) har gjort att kommunen och staten har fått ett ökat ansvar att ta hänsyn till dessa risker. Klimatförändringarna leder till generellt ökande risker framöver. Tillgängligt planeringsunderlag presenteras på *sid 36* och framåt.

Relevanta avsnitt ur respektive kommuns Risk- och sårbarhetsanalys kan med fördel presenteras i översiktsplanen för att visa de mest påtagliga riskfaktorerna i kommunen. Av översiktsplanen ska det framgå vilka miljö- och riskfaktorer som bör beaktas vid beslut om användningen av mark- och vattenområden. Dessa kan gärna också illustreras på karta.

Buller

Förutom att buller kan upplevas som störande har buller även stor negativ påverkan på hälsan.

- Buller gör det svårare att somna, påverkar sömns djup och kan väcka den som sover.
- Buller påverkar koncentrationsförmågan, är tröttnande och sänker prestationsförmågan. Barns inlärning försämras mer av bullerstörningar än vuxnas.
- Långvarig exponering för flyg- och vägtrafikbuller kan öka risken för hjärt- och kärlsjukdomar.

Industri- och verksamhetsbuller

Bostadsbebyggelse bör av många skäl avskiljas från industriell verksamhet, i synnerhet om denna hantlar farliga ämnen eller på annat sätt medför störningar som kan leda till olägenhet för människor.

I översiktsplanen kan kommunen visa hur bullerfrågor avses hanteras. Här kan särskilt bullerutsatta områden anges liksom tysta områden.

Boverket har tagit fram en vägledning om Industri- och annat verksamhetsbuller vid planläggning och bygglovprövning av bostäder (Rapport 2015:21). Vägledningen ska ge stöd vid planläggning och byggande av bostäder i områden som är utsatta för buller från industrier och annan liknande verksamhet och vara användbar vid framtagande av kommunal översiktsplan.

I vägledningen anges riktvärden för högsta ljudnivå från industri/annan verksamhet. Riktvärdena är uppdelade i tre zoner, A där bostadsbebyggelse bör kunna accepteras, B där bostadsbyggnader bör kunna accepteras förutsatt att tillgång till ljuddämpad sida finns och att byggnaderna bulleranpassas samt zon C där bostadsbyggnader inte bör accepteras. Riktvärdena omfattar inte buller från vindkraftverk, skjutbanor, motorbanor och byggplatser. Däremot ingår buller från teknisk utrustning och godshantering.

Trafikbuller och vibrationer

Det är viktigt att bullerfrågan alltid utreds och hanteras i samband med planläggning. Det gäller i synnerhet vid lokalisering av bostäder utmed stora trafikleder och järnvägar. Trafikverket anser att krav ska ställas i den fysiska planeringen på att gällande riktvärden för trafikbuller och vibrationer ska klaras vid nybyggnation och större ombyggnader. Vid bedömningen ska hänsyn till prognostiserade trafikflöden för minst 20 års framtid tas. För järnväg utgör Trafikverkets basprognos 2040 underlag för prognostiserad trafikering.

Den 1 och 2 januari 2015 trädde nya bullerregler i PBL ikraft. Dessa innebär att:

- Begreppet omgivningsbuller definieras som buller från flygplatser, industriell verksamhet, spårtrafik och vägar, 1 kap 4 §. Tidigare fanns ingen definition
- Vid planläggning ska bostadsbyggnader lokaliseras och utformas med hänsyn till möjligheterna att förebygga olägenhet för människors hälsa i fråga om omgivningsbuller, 2 kap 6a §
- I 4 kap 14 § har tillkommit att kommunen i en detaljplan får bestämma att lov eller startbesked för en åtgärd som innebär en väsentlig ändring av markens användning endast får ges under förutsättning att åtgärder som förebygger olägenheter från omgivningsbuller har vidtagits
- Införs krav på att planbeskrivningen för detaljplaner och bygglov (utanför detaljplanlagt område) som inrymmer bostäder ska innehålla en redovisning av beräknade värden för omgivningsbuller vid fasad och uteplats, om det inte kan anses obehövt med hänsyn till bullersituationen, 4 kap 33a § och 9 kap 40 §.
- Samordnad prövning av buller enligt MB och PBL. Vid tillsyn av omgivningsbuller vid en bostadsbyggnad enligt miljöbalken får tillsynsmyndigheten som huvudregel inte besluta om förelägganden eller förbud om det i en planbeskrivning till en detaljplan eller i ett bygglov har angetts beräknade bullervärden och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden.

Ny förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader trädde i kraft den 1 juni 2015.

I korthet innebär förordningen följande:

Buller från spårtrafik och vägar

Buller från vägar och spårtrafik bör inte överskrida

- 55 dBA ekvivalent ljudnivå vid en bostadsbyggnads fasad
- 50 dBA ekvivalent ljudnivå samt 70 dBA maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.

Om ovanstående ljudnivåer ändå överskrids bör minst hälften av bostadsrummen i en bostad vara vända mot en tyst sida där:

- 55 dBA ekvivalent ljudnivå inte överskrids vid fasad, och där
- 70 dBA maximal ljudnivå inte överskrids mellan kl 22.00 och 06.00 vid fasad.

Som ovan gäller även här högst 50 dBA ekvivalent ljudnivå samt 70 dBA maximal ljudnivå vid en uteplats om en sådan ska anordnas i anslutning till byggnaden.

I förordningen tillåts en ekvivalent ljudnivå på 60 dBA vid fasad för bostäder som är högst 35 kvadratmeter stora bör bullernivån 60 dBA ekvivalent ljudnivå. För uteplats gäller som ovan.

Begreppet avsteg har utgått. Nu kan tillämpningen av "tyst" sida tillämpas överallt.

Buller från flygplatser

Buller från flygplatser bör inte överskrida 55 dBA flygbullernivå (FBN) – en medelljud-nivå för flygtrafik – och 70 dBA maximal ljudnivå flygtrafik vid en bostadsbyggnads fasad. Om bullernivån 70 dBA maximal ljudnivå flygtrafik ändå överskrids bör nivån inte överskridas mer än sexton gånger mellan kl. 06.00-22.00 och tre gånger mellan kl. 22.00 och 06.00.

Frisk luft

Miljökvalitetsmålet Frisk luft

Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas. Det finns preciserings för bensen, bensapyren, butadien, formaldehyd, partiklar PM_{2,5} och partiklar PM₁₀ samt för marknära ozon, ozonindex, kvävedioxid och korrosion. I preciseringarna anges vilka halter som inte får överskridas, se miljomal.se.

Luftkvaliteten har förbättrats de senaste 20 åren, men orsakar ändå skador på växter, kulturföremål och människors hälsa. Luftföroreningar orsakar bland annat hjärt- och kärlsjukdomar och försämrad lungfunktion hos människor. Enligt beräkningar förkortar luftföroreningar livet i genomsnitt med tio månader för stadsbor och sju månader för landsbygdsbefolkning i Blekinge. Föroreningarna har även stor påverkan på klimatet och bidrar till försurning och övergödning. Åtgärder för att minska utsläppen ökar därför även möj-

ligheten att nå andra miljömål.

Endast mätningar av några få ämnen har genomförts i Blekinge de senaste åren så det är svårt att bedöma föroreningssituationen, men miljökvalitetsmålet Frisk luft bedöms inte vara möjligt att nå till 2020. Samordnade luftmätningar genomfördes i Blekinge under 2012/13 (kommunernas skyldighet att kontrollera gentemot MKN, se sid 8 och då genomfördes mätningar i Ronneby. De månadsvisa kvävedioxid-mätningar som genomfördes i Ronneby visar på periodmedelvärden i gaturum som är lägre än miljökvalitetsmålet. Resultaten indikerar att miljökvalitetsmålet målvärde 20 µg/m³ som årsmedelvärde inte överskrids. Vid mätningar av bens(a)pyren i Karlskrona år 2012/13 överskreds miljökvalitetsmålet något. Resultat från mätningarna finns tillgängliga i rapporten *Luftmätningar i Blekinge län april 2012 - mars 2013*.

På senare år har inte några luftmätningar genomförts i Ronneby men undersökningar har gjorts på andra orter i Blekinge. Indikativa mätningar av bensen i Olofström år 2014 visade på halter i nivå med miljökvalitetsmålet. Medelvärdet år 2014 för partiklar, PM₁₀, var liksom tidigare år något under miljökvalitetsmålet gränsvärde. Dygnsmedelvärdet överskreds mer än 20 dygn. Det är viktigt att de samordnade tätortsmätningarna kommer igång på nytt och genomförs under flera kalenderår för att vi ska få en bra bild av luftföroreningssituationen i Blekinge.

Luftmätningar pågår även under 2016-2017. Det är viktigt att tätortsmätningarna genomförs under flera kalenderår för att vi ska få en bra bild av luftföroreningssituationen i Blekinge. Resultaten från mätningarna har kommunerna själva tillgång till. Det är viktigt att resultaten överförs till datavärden och tillgängliggörs för allmänhet och planerare.

För att nå miljökvalitetsmålet i Blekinge behövs åtgärder för att minska utsläppen från vägtrafik, energiproduktion, industriprocesser och småskalig vedeldning. Småskalig vedeldning är vanligare i Blekinge än i riksgenomsnitt. Fortsatt utbyggnad av fjärrvärme är positivt eftersom det sannolikt medför att fler gamla vedpannor fasas ut.

En förutsättning för att minska vägtrafiken är en väl utvecklad kollektivtrafik. I Blekinge är målet att fördubbla resandet med kollektivtrafik till år 2030 i förhållande till 2008. Resandet med kollektivtrafik hade år 2014 ökat med knappt 10 procent, så det går långsamt. Kollektivtrafiken måste öka, men samtidigt bor många i glesbygd och är beroende av bil. Blekingebornas genomsnittliga körsträcka har ökat något de senaste två åren och invånarna kör längre än riksgenomsnittet. För att förbättra luftkvaliteten behövs omställning till mer miljövänliga transporter bl a övergång till fossilfria bränslen. Vägslitage från användning av dubbdäck medför höga halter av partiklar i gatumiljöer. För att minska antalet korta bilresor är det också viktigt att arbeta aktivt med att förbättra tillgång och underhåll

av cykelvägar. För att öka andelen cykelresor kan det även finnas behov av att ta fram en kommunal cykelstrategi.

Ett viktigt styrmedel för att nå miljömålet Frisk luft är miljö kvalitetsnormerna för luft. Det räcker dock inte med att klara normerna, vi behöver sikta mot att klara miljö kvalitetsmålet. *Se MKN luft, sid 8.*

Störande verksamheter

Länsstyrelsen rekommenderar att kommunerna tar ställning till störningar från verksamheter och lämpliga skyddsavstånd till industrier och anläggningar som hanterar någon form av farliga ämnen eller bedriver farlig verksamhet. Farliga verksamheter innebär bland annat anläggningar där det hanteras stora mängder kemikalier eller andra verksamheter som av andra skäl medför risker för allvarliga skador på människor eller miljön.

Det är viktigt att befintliga verksamheter ges stabila planeringsförutsättningar och att hänsyn tas till deras gällande miljötillstånd. Det bör av översiktsplanen framgå vilka farliga verksamheter som finns i kommunen och planeringen bör anpassas efter detta.

Transporter med farligt gods

Transportleder för farligt gods är ett exempel på riskobjekt i kommunen. Att uppmärksamma risker kring transporter av farligt gods redan i översiktsplaneringen kan underlätta det kommande detaljplanearbetet. Länsstyrelsen i Skåne län har tagit fram *Riktlinjer för riskhänsyn i samhällsplaneringen* – Bebyggelseplanering intill väg och järnväg med transport av farligt gods, 2007. Länsstyrelsen i Blekinge har tagit beslut om att dessa riktlinjer ska gälla även för Blekinge. Enligt riktlinjerna ska riskhanteringsprocessen beaktas inom 150 meters avstånd ifrån en transportled med farligt gods. Vidare anges bl a att det minsta bebyggelsefria avstånd som eftersträvas mellan bebyggelse och transportled är 30 meter, då 30 meter innebär en betydligt minskad samhällsrisk. Inom detta område bör det inte uppmuntras till stadigvarande vistelse. Exempel på lämplig markanvändning kan vara: parkering, trafik, odling, friluftsområde eller tekniska anläggningar. Dock bör hårda konstruktioner eller motsvarande (t ex träd) som kan orsaka skada på eventuellt avåknade fordon undvikas.

För området närmast efter den bebyggelsefria zonen (30-70 meter från transportled) bör markanvändningen utformas så att få personer uppehåller sig i området och att personerna som är där alltid är i vaket tillstånd. Lämpligt ändamål kan vara handel, industri, bilservice, lager, tekniska anläggningar, parkering (även garage).

För Blekinge anges E22, riksväg 15, 27, 28, 29, länsväg 116, 122, 123 samt väg 512 och 538 som rekommenderade vägar för transporter med farligt gods. Även järnvägen är en möjlig transportled för farligt gods. Bedömning om risker och lämpliga avstånd till

bebyggelse görs bl a genom riskanalys inom ramen för detaljplaneprocessen eller bygglovsprövning. I länet finns vissa vägar som anges som förbjuden väg för transporter med farligt gods.

Risker med hänsyn till farligt gods på järnväg bör beaktas inom ett större område än 30 meter från närmaste spårmitt. Lokaliseringsprövning sker i samband med planläggning eller bygglovsprövning där ytterligare utredningar kan behövas för att säkerställa lämpligheten. *Se även under Infrastruktur, sid 26.* Trafikverkets förhållningssätt vad gäller risker med hänsyn till farligt gods framgår av rapporten *Transportsystemet i samhällsplaneringen*.

Potentiellt förorenade områden

Miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö anger att Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

Preciseringar finns bl a för Förorenade områden som lyder: Förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön. Det finns för närvarande inte något fastställt etappmål för förorenade områden och Blekinge län har inte några nya fastställda regionala miljömål. En inriktning på arbetet i länet finns dock att läsa i *Regionalt program 2015-2017 förorenade områden Blekinge län*. Även miljömålet God bebyggd miljö berörs av förorenade områden.

Översiktsplanen bör innehålla en kartläggning av förorenade och potentiellt förorenade områden i kommunen. Särskilt viktigt är det att uppmärksamma föroreningar inom områden som ska bebyggas eller där markanvändningen ska ändras i framtiden. Förorenade områden behöver uppmärksammas tidigt i planeringsprocessen eftersom undersökningar och eventuella åtgärder är tidskrävande och kostsamma. Översiktsplanen behöver översiktligt redovisa vilket underlag som förväntas i samband med detaljplanering av områden som kan vara förorenade. Det bör även framgå att det på plankarta eller i planbeskrivning tydligt ska anges mätbara åtgärds mål i de fall införande av planbestämmelse enligt 4 kap 14 § PBL avses införas.

Översiktsplanen bör även redogöra för vilka strategier kommunen har för att hantera förorenade områden vid ändrad markanvändning och vid exploatering. Ingrepp i förorenade områden, t ex markarbeten, innebär alltid stor risk för exponering för föroreningar eller för att spridningen av föroreningar till miljön ökar.

Se mer på de nedladdningsbara kartsikt eller webb-GIS som finns på länsstyrelsens hemsida, och som

visar potentiellt förorenade områden. WebbGIS är kopplat direkt till länsstyrelsernas databas över förorenade områden (EBH-stödet) och uppdateras kontinuerligt, vilket gör det användbart vid framtagande av översiktsplanen.

Det kan också vara nödvändigt att ha framtida förhöjning av vattennivå i åtanke, då detta kan påverka föroreningssituationen. Arbetet med efterbehandling av förorenade områden utgör ett positivt inslag i arbetet för att uppnå miljö kvalitetsmålen Giffri miljö, och God bebyggd miljö. För att arbetet verkligen ska få positiv inverkan på miljön krävs att områdena åtgärdas så att föroreningarna inte når grund- och ytvatten och på längre sikt orsakar skada på människors hälsa eller miljön.

I budgetpropositionen 2015/16:1, utgiftsområde 20 infördes från och med 2016 ett ekonomiskt stöd till kommuner för sanering av mark för bostadsbyggande. Anslaget för sanering (1:4) tillfördes 300 miljoner kronor per år 2016 och 2017. Från och med 2018 tillförs anslaget 200 miljoner kronor. Med anledning av detta infördes ändringar i bidragsförordningen (2004:100) där det i 8 § bl a anges:

"Om ansökan avser bidrag för avhjälpande av skadad mark där kommunen har åtagit sig att detaljplanera för bostadsbyggande, ska hänsyn också tas till bostadsbehovet i kommunen och det antal bostäder som bidraget möjliggör. Förordning (2016:699)."

Radon i mark och vatten

För miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö finns en precisering om Hälsa och säkerhet som bl a anger som mål att människor inte utsätts för radonhalter.

Radon utgör en olägenhet för människors hälsa och det finns alltid tillräckligt med radon i marken för att gällande gräns- och riktvärden för radon ska kunna överskridas i en byggnad, om konstruktionen är otät. Detta gäller även i så kallade lågriskområden.

SGU framför att det i Blekinge län inte finns så mycket isälvssediment (några dock), men stora områden med bergarter som har förhöjda halter av uran och torium. Förutom att dessa ger en förhöjd radonrisk, behöver gammastrålningsaspekten beaktas om berget ska användas som fyllning eller byggnadsmaterial under/i hus. Förhöjda radonhalter i dricksvatten från enskilda brunnar är också en risk.

Vattenförsörjning

Att säkerställa en god dricksvattenkvalitet är ett viktigt mål för ett uthålligt samhälle och Grundvatten av god kvalitet är ett miljö kvalitetsmål. Genom Miljöbalkens 7 kapitel 21-22 §§ kan Länsstyrelsen eller kommunen fastställa vattenskyddsområden med tillhörande skyddsföreskrifter runt dricksvattentäkter. SGU förordar generellt att alla allmänna vattentäkter har ett

vattenskyddsområde. Det är viktigt att identifiera vilka vattenförekomster som kan behövas även på lång sikt, med hänsyn till hur behov, tillgångar och vattenkvalitet väntas förändras över tiden. Vattenskyddsområden får även inrättas för reservvattentäkter och viktiga grundvattentillgångar tänkbara att användas för framtida vattenförsörjning. Se mer i Naturvårdsverkets Handbok om vattenskyddsområden (Handbok 2010:5).

Det av stor betydelse att vattenskyddsområden och viktiga vattenresurser redovisas i planen, oavsett om det finns vattenskyddsområde eller inte, för att hänsyn ska kunna tas vid planering av bebyggelse, verksamheter, infrastruktur och tekniska system för vatten och avlopp etc.

Länsstyrelsen arbetar med att ta fram en regional vattenförsörjningsplan för Blekinge. När den är färdig utgör den ett lämpligt underlag för en kommunal vattenförsörjningsplan, lämpligen som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen. Mer information om grundvatten i översiktsplan finns på [SGUs hemsida](#).

I dagsläget kan både kommun och länsstyrelse fastställa nya vattenskyddsområden. Dricksvattenutredningen föreslår att det bara ska vara länsstyrelsen som ska få fastställa.

Grundvatten

SGU framför att det generellt finns få större grundvattentillgångar i jordlagren i Blekinge, vilket medför att de så långt som möjligt bör skyddas mot exploatering och föroreningar som kan medföra att möjligheterna till nuvarande och kommande grundvattenuttag minskas. Grundvattentillgångarna i berggrunden är även dessa små, i de kustnara delarna förekommer problem med salt grundvatten. Länet ligger i den del av Sverige där nederbörden är som minst, vilket även det kan påverka möjligheterna till god magasinering av resurserna.

I övrigt har SGU samlat sina synpunkter på områden som är relevanta att ta upp i kommunal översiktsplanering, och där geologiskt underlag behövs, i en PM. Detta material finns tillgängligt på SGUs webbsida [Geologi för kommunal planering](#).

Klimataspekter

Klimatförändringar och dess effekter

Klimatet håller på att förändras, vilket påverkar Sverige och Blekinge på flera olika sätt. Framför allt handlar det om höjda temperaturer och mer vatten i form av stigande havsnivå samt ökad nederbörd. Det handlar också om en ökad frekvens av extrema väderhändelser som värmeböljor och skyfall. Dessa förhållanden kan i sin tur bidra till förhöjda flöden i vattendrag, ökade risker för översvämningar, ras, skred och erosion samt effekter på viktiga samhällsfunktioner som dricksvattenförsörjning, dagvattenhantering, ekosystemtjänster, jord- och skogsbruk, vägar och byggnader, dammsäkerhet och människors hälsa.

Ett varmare klimat leder till ett minskat behov av energi för uppvärmning, samtidigt som kraven ökar på kylning av arbetslokaler, skolor och bostäder, då människors hälsa påverkas påtagligt av högre temperaturer, värmeböljor och torka.

För att samhället ska stå robust inför framtiden är det viktigt att framtida klimatförändringar beaktas i den fysiska planeringen. I översiktsplanen bör kommunen utpeka och ta ställning till hur utsatta områden ska hanteras i den långsiktiga planeringen samt vilka insatser och åtgärder som bör genomföras för att minska riskerna.

Länsstyrelsen har ansvar för att förse kommunerna med planeringsunderlag och de senaste åren har Länsstyrelsen tagit fram flera rapporter om klimatförändringarna och dess konsekvenser, *se sid 31*. Samtliga rapporter finns tillgängliga på Länsstyrelsens hemsida, under *Publikationer och rapporter*.

Under 2016 hade länsstyrelserna ett regeringsuppdrag, Uppdrag 23, som innebar att Länsstyrelsen skulle värdera, sammanställa och eventuell ta fram nya regionala planeringsunderlag. Länsstyrelsen i Blekinge har sammanställt de användbara planeringsunderlagen i Rapport 2016:17 *Planeringsunderlag avseende klimatfrågor*.

Anpassning till framtida klimat

Plan- och bygglagen anger att bebyggelse och byggnadsverk ska lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bland annat risken för olyckor, översvämning och erosion (PBL 2:5).

Att tänka på i översiktlig planering

- LIS – vilka områden är lämpliga att peka ut som LIS-områden
- Redovisa kunskap kring översvänningsrisker
- Mål för dagvattenhantering och redovisning av påverkan på recipienter
- Värdera föreslagen markanvändning utifrån ovan beskriva risker
- Strategier för generell hänsyn till ökade risker av ett förändrat klimat
- Hantera övergripande VA-frågor

- Restriktioner och strategier för detaljplanering

För att få en bild av översvänningsrisker i samband med eventuella dammbrott behövs särskilda beräkningar genomföras, vilket är dammägarens ansvar.

Ras och skred

Länsstyrelsen instämmer med SGI om att det är viktigt att tidigt uppmärksamma eventuella geotekniska frågor och svårigheter vid strategiska val av framtida markanvändning och att dessa frågeställningar därför behöver beaktas redan i översiktsplanen. SGI vill också framhålla vikten av att vid prövning av markens lämplighet för avsett planändamål måste livslängden hos bebyggelse, anläggningar etc vara utgångspunkten och därför behöver förväntade effekter av ett förändrat klimat beaktas.

En översiktsplan bör innehålla en redovisning av geotekniska förutsättningar avseende risker för ras och skred, erosion samt översvämning och Länsstyrelsen delar SGIs synpunkter om att det skulle vara värdefullt att i översiktsplanen utveckla och redovisa en strategi för hur geoteknisk lämplighet bör hanteras vid framtida detaljplanering och utbyggnad.

Med strategi menas att man i översiktsplanens beskrivning anger hur de geotekniska säkerhetsfrågorna ska beaktas i planprocessen. Strategin bör innehålla:

- Identifierade områden med osäkra förhållanden eller förutsättningar för försämrad säkerhet med hänsyn till; skred och ras i jord och berg, erosion, översvämning, områden med begränsad byggbarhet till följd av komplicerade geotekniska förhållanden.
- Identifiering av områden där det krävs detaljerade geotekniska utredningar inför detaljplanearbeten.
- Riktlinjer för eventuella restriktioner med hänsyn till geotekniska förhållanden.
- Översiktlig bedömning av hur klimatförändring kan påverka de geotekniska säkerhetsfrågorna.

Avsikten med en strategi är att ange vad som ska utredas för att ha en beredskap för detta i samband med detaljplanläggning. Det kan t ex påverka i vilken ordning man planlägger områden eller att man samordnar utredning för flera områden. Strategin innebär också att de geotekniska säkerhetsfrågorna kommer med tidigt i planläggningen och bygglovgivning vilket är ett stöd för att styra markanvändning mot ökad säkerhet och minskade kostnader.

Översvänningsförebyggande åtgärder, t ex uppfyllnader och valler, kan medföra geotekniska konsekvenser vilket också måste beaktas redan i översiktsplaneskedet.

Grön infrastruktur och ekosystemtjänster – viktiga funktioner för att minska riskerna som följer med förändrat klimat

Den fysiska planeringen står inför stora utmaningar då den behöver utformas så att den kan hantera framtida klimatförändringar. Extremerna förväntas öka med kraftigare nederbörd och skyfall, allt högre havsnivåer, högre sommartemperaturer och mer utdragna torrperioder, och i vattendragen ändras vattenflödet med högre högvatten och lägre lågvatten. Grön infrastruktur och ekosystemtjänster bidrar med viktiga funktioner som effektivt kan minska riskerna samtidigt som den biologiska mångfalden främjas. Inslag av grönytor, träd och vatten i tätbebyggda områden har samtidigt en positiv effekt för människors trivsel och välbefinnande.

Grön infrastruktur definieras som ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet. Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger oss människor och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Pollinering, naturlig vattenreglering och naturupplevelser är några exempel.

Stöd och vägledning inom fysisk planering
Länsstyrelsen arbetar med att ta fram en regional handlingsplan för Grön infrastruktur.

Att arbeta med utgångspunkt i grön infrastruktur och ekosystemtjänster i fysisk planering ger förutsättningar att utveckla god kapacitet att hantera olika klimatpåfrestningar. Inspiration för strategisk planering av grönska, vatten och friytor kan hämtas i Boverkets skrift "Mångfunktionella ytor", som är användbar för både anpassning av befintlig bebyggd miljö och för planering av ny bebyggelse. Boverket har också tagit fram en rapport som ger stöd kring hur ekosystemtjänster kan stärkas i planläggningen genom planbestämmelser; "BEST rapporten - får ekosystemtjänster tillräckligt stöd i PBL?"

Foto Martin Stålhammar

Säkerhetsnivåer för byggande i låglänta områden – hänsyn till översvämningsrisker i föränderligt klimat

Riktlinjer 2015

Länsstyrelsen i Blekinge har utarbetat *riktlinjer* för att skapa tydlighet kring Länsstyrelsens bedömning av vilka säkerhetsnivåer som krävs för att byggnadsverk ska tryggas mot översvämningsrisk relaterat till stigande havsnivåer och högre extremflöden i vattendrag. Utgångspunkten för dessa riktlinjer är att ny bebyggelse ska lokaliseras till områden utan översvämningsrisk under planerad användningstid (planeringshorisont). Avvikelser från utgångspunkten måste motiveras.

Figur Utgångspunkten är att ny bebyggelse och byggnadsverk ska lokaliseras till mark som inte riskerar översvämmas under planerad användningstid

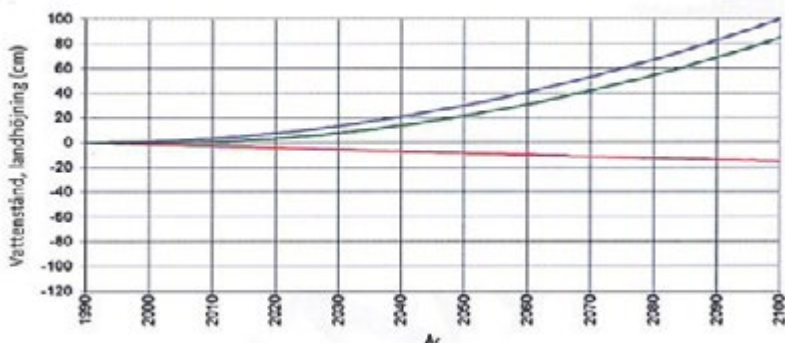

Riktlinjerna gäller vid såväl nybyggnad som tillbyggnad av befintliga byggnader vid kust, sjöar och vattendrag. Byggnadsverk som berörs är t ex byggnader, vägar och distributionsnät för energi- och vattenförsörjning, avlopp, tele- och IT-tjänster. Riktlinjerna kan även användas som underlag för prioriteringar i arbetet med klimatanpassning av befintlig bebyggelse.

Länsstyrelsen har tagit fram riktlinjer för vilka säkerhetsnivåer som gäller i sammanhang där det är motiverat att bygga trots viss risk för översvämning under planerad användningstid. I riktlinjerna finns en tabell med generella säkerhetsnivåer, som för kusten anges i höjdnivåer uttryckt i meter (RH2000), för olika typer av byggnadsverk. För vattendrag behövs översvämningskartering för att avgränsa säkerhetsnivåerna.

Byggnadens funktion och användbarhet ska inte påverkas av en översvämning upp till säkerhetsnivån och byggnadsverken ska inte heller ta skada vid vattenstånd upp till använd säkerhetsnivå. Säkerhetsnivåerna grundas på vilken sannolikhet för översvämning med planeringshorisont år 2100 som är acceptabel för olika typer av byggnader och grundas på byggnadsverkets känslighet och betydelse för samhället. T ex anges säkerhetsnivå 3,0 m (RH2000) för hälso- och sjukvård, omsorg, nya bostäder, förskola, grundskola, vägar och järnvägar, dricksvattenförsörjning, avloppshantering, telefoni, internet, radiokommunikation och miljöfarlig verksamhet med risk för miljöskada vid översvämning. För gymnasiesko-

Th Beräknad höjning av medelhavsnivån utmed Blekingekusten mellan åren 1990-2100 (grön). Höjningen av den globala medelhavsnivån (blå) har här kompenserats för landhöjningens effekt i Blekinge (röd).
Från: Extrema vattenstånd i Blekinge

la, högskola, dagligvaruhandel, sällanköpsvaruhandel och volymhandel, service, restaurang, byggnad för sport och fritid, industri och verksamhet - icke miljöfarlig samt campingstugor och liknande är säkerhetsnivån 2,5 m (RH2000).

Viktigt att komma ihåg vid bedömningen är att förutom havsvattenståndet så kan också vågor påverka land och bl a orsaka översvämning eller skador på konstruktioner. Vågor och högt vattenstånd i kombination kan även innebära risk för erosion. Höga vågor mot land förekommer i allmänhet vid samma tillfälle som ger höga vattenstånd eftersom det är en kraftig vind som driver båda förhållandena. Se vidare i rapporten.

Utökad säkerhetsnivå

Förutom de generella säkerhetsnivåerna ovan ska alltid lokalt betingade tilläggfaktorer beaktas. Det innebär att på varje enskild plats måste de lokala förutsättningarna granskas för att det ska gå att avgöra om en utökad säkerhetsmarginal för tilläggfaktorer behöver tillämpas. Nedanstående risker behöver särskilt beaktas:

- Erosion vid höglöde i vattendrag eller vågerosion vid kust.
- Kombinationseffekter som ger förstärkt problematik t ex högvattenföring i vattendrag samtidigt som högt vattenstånd i havet.
- Skred och sättningar till följd av försämrade markstabilitet vid och efter översvämning, samt vid påverkan av höjt medelvattenstånd.

Användning av annan planeringshorisont än år 2100

För byggnadsverk med avsevärt längre användningstid än till år 2100 behöver de generella säkerhetsnivåerna utökas. Som exempel ger år 2200 som planeringshorisont en höjning av säkerhetsnivån med 1,0 m. För byggnadsverk där det är relevant med en kortare planeringshorisont än till år 2100, exempelvis vissa vägar, enklare campingstugor etc, sänks de generella säkerhetsnivåerna enligt nedanstående figur. Som exempel ger år 2070 som planeringshorisont en sänkning av säkerhetsnivån med 4 dm, och år 2050 ger en sänkning med 6 dm.

Bostadsförsörjning

Den huvudsakliga bebyggelseutvecklingen i Blekinge sker utmed kusten. Det innebär ökat underlag för service och närhet till kollektivtrafik, samtidigt som det medför att anspråken ökar på kusterna och deras bevarandevärden. Olika typer av markanvändningsändamål ska samsas på en begränsad yta, vilket ibland ger upphov till konflikter vad gäller störningar och miljöeffekter.

Länsstyrelsen gör varje år en analys av bostadsmarknaden i Blekinge län. Analysen baseras på Boverkets bostadsmarknadsenkät som kommunerna fyller i januari. Bostadsmarknadsenkäten och den regionala analysen kan ge vägledning hur bostadsbehovet gestaltar sig i landet, regionalt och lokalt. Samtidigt bör Blekingestrategin vara vägledande där riktlinjer för länets utveckling preciseras.

Blekinge är attraktivt och bostäder byggs, men förutsättningarna är olika inom länet. Enligt Bostadsmarknadsenkäten för 2016, *BME 2016*, erhåller samtliga länets kommuner under år 2015 en ökning av befolkningmängden, och bostadsfrågan har blivit alltmer aktuell i hela Blekinge. Svaga marknadsförutsättningar i delar av länet kan dock göra det svårt att finansiera bostadsprojekt och den rådande urbaniseringstrenden och vikande befolkningsutveckling på landsbygden upplevs som en begränsande faktor för bostadsbyggandet i flera kommuner. Produktionen av nya bostäder i Blekinge har legat på låg nivå i ett antal år och enligt BME 2015 har fyra kommuner bostadsbrist i kommunen som helhet. Bristen märks mest i centralorterna där samtliga kommuner redovisar bostadsbrist, och det är ofta hyresrätter som efterfrågas.

Det är varje kommuns ansvar att planera för en bostadsförsörjning i kommunen som syftar till att skapa förutsättningar för att alla i kommunen ska kunna leva i goda bostäder samt främja att ändamålsenliga åtgärder för bostadsförsörjningen förbereds och genomförs.

En ny lag om kommunernas bostadsförsörjningsansvar (2000:1383) började gälla från och med den 1 januari 2014. Lagen fastställer att varje kommun ska planera för bostadsförsörjningen genom att ta fram riktlinjer. Samtidigt infördes i plan- och bygglagen bostadsbyggande och utveckling av bostadsbeståndet som ett allmänt intresse som kommunerna ska främja vid planläggning (2 kap 3 § pkt 5 PBL).

Planering för bostadsförsörjning handlar om att bedöma behovet av bostäder utifrån den befolkning som finns i regionen och kommunen. Målet är att skapa förutsättningar för alla i kommunen leva i goda bostäder. Kommunens uppdrag handlar om insatser för att skapa balans mellan behov och efterfrågan, att grupper inte utesluts från bostadsmarknaden. Grupper som kräver särskild uppmärksamhet vid bostadsplanering är ungdomar och studenter, hemlösa, äldre, funktionsnedsatta, nyanlända och utomlands födda. Kommunerna behöver därför utforma mer riktade insatser och

olika former av individuellt stöd för att motverka hemlöshet och vräkningar. Se nedan under Hemlöshet.

I sin planering för bostadsförsörjningen ska kommunen redovisa vilka hänsyn som har tagits till relevanta nationella och regionala mål och andra planer och program som har betydelse för bostadsförsörjningen.

Idag har två kommuner i Blekinge antagna riktlinjer för bostadsförsörjningen, men en kommun till har påbörjat arbetet med att ta fram sådana.

Se även under Social hållbarhet, sid 21.

Att tänka på i översiktlig planering

- Redovisa kommunens viljeinriktning i arbetet med bostadsförsörjningsfrågor
- Redovisa planberedskapen för såväl nybyggnation som förvaltning av befintligt bostadsbestånd.
- Redovisa planeringsförutsättningar såsom kollektivtrafikstråk och förutsättningar i form av teknisk infrastruktur som kommunalt VA, fiberbroadbandsutbyggnad, väganslutningar och tillgång till samhällsservice.
- Fundera över möjligheterna till mellankommunal eller regional samverkan.

Ny regional planering – bättre bostadsförsörjning

Bostadsplaneringskommittén föreslår en ny regional planering för ökad samordning och bättre bostadsförsörjning. Kommittén, som tillsattes hösten 2013, har haft i uppdrag att utreda och föreslå sådana förändringar i de regelverk som styr fysisk planering och framtagande av planeringsunderlag på regional nivå som behövs för att tillgodose bostadsförsörjningsbehovet och en långsiktigt hållbar utveckling i alla delar av landet. Kommittén är enig om den problembild som har identifierats. Det finns även en samstämmighet kring huvuddragen i kommitténs förslag.

Kommittén lämnar tre huvudförslag:

- Krav på ökad samordning mellan ett antal utpekade planeringsslag (regional planering för transportinfrastruktur, tillväxt och kollektivtrafik samt kommunernas planering för bostadsförsörjning)
- En regional fysisk planering
- En nationell strategi för fysisk planering och bostadsförsörjning

Kommittén anser att förslagen bör genomföras den 1 januari 2019 genom bland annat en ny lag om regional fysisk planering.

Hemlöshet

Under 2000-talet har andelen unga, mellan 18 och 25 år, som bor hemma ökat med 6 procentenheter. För dem som har flyttat hemifrån har de osäkra bostadsförhållandena under samma tid ökat, fler bor exempelvis i andra och tredje hand. Ungdomsstyrelsen gör i Fokus 11 – om ungas bostadssituation (2011) en beskrivning av ungas bostadsförhållanden idag samt av vilka möjligheter och hinder som möter unga när de

ska etablera sig på bostadsmarknaden.

Den 1 december 2012 tillkom en ny lag om etableringsinsatser för vissa nyanlända invandrare (2010:197). Lagen innehåller bestämmelser om ansvar och insatser för att underlätta och påskynda nyanlända invandrades etablering i arbets- och samhällslivet. Länsstyrelsen ska verka för att det finns beredskap och kapacitet hos kommunerna att ta emot personer som omfattas av förordningen.

Länsstyrelserna har sedan 2012 haft regeringens uppdrag att verka för att underlätta för resurssvaga grupper inträde på bostadsmarknaden och att förebygga hemlöshet och vräkningar. Länsstyrelsernas uppdrag genomförs som en del av det stöd som länsstyrelserna erbjuder kommunerna i planeringen av bostadsförsörjningen. Förutom att analysera hur kommunerna beaktar arbetet med att motverka hemlöshet ger länsstyrelserna också stöd och råd till kommunerna att motverka hemlöshet, i synnerhet bland barnfamiljer som riskerar att drabbas av vräkning. Länsstyrelserna ger även stöd och råd till kommunerna hur de kan arbeta för att underlätta inträdet på bostadsmarknaden, bland annat genom ägardirektiv till allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag.

I rapporten *Hemlöshet – En fråga om bostäder* finns tips om hur kommunerna kan motverka hemlöshet och arbeta vräkningsförebyggande. Denna har tidigare skickats ut till kommunerna men finns också att hämta på länsstyrelsens hemsida. Rapporten är en slutrapport för regeringsuppdraget åren 2012-2014.

Under 2015 har Länsstyrelserna på uppdrag av regeringen arbetat vidare med hemlöshetsproblematiken där arbetet handlat om att:

- underlätta inträde på bostadsmarknaden för resurssvaga kvinnor och män och för personer som i övrigt har svårt att varaktigt etablera sig på bostadsmarknaden
- motverka hemlöshet
- förebygga avhysningar

Särskilt fokus har legat på familjer med barn. I uppdraget ingick också att länsstyrelserna särskilt skulle föra fram behovet av att kommunerna i ägardirektiven till sina bostadsföretag betonar deras allmännyttiga och sociala roll. I det uppdraget har Länsstyrelsen i Skåne varit samordnande. En delrapport kring detta har nyligen färdigställts. Rapporten, *Ägardirektiv till allmän nytta* - Kommunernas styrning av sina bostadsaktiebolag är länsstyrelsernas kartläggning av de kommunala bostadsaktiebolagens ägardirektiv. Rapporten kommer att finnas på länsstyrelsens hemsida och skickas ut till kommunerna inom kort.

Regeringen beslutade i januari 2016 att uppdraga åt länsstyrelserna att stödja och informera kommunerna och andra relevanta aktörer i arbetet med att underlätta inträde på bostadsmarknaden för resurssvaga hushåll och hushåll som i övrigt har svårt att varaktigt

etablera sig på bostadsmarknaden samt i arbetet med att motverka hemlöshet och förebygga avhysningar. Nuvarande uppdrag sträcker sig över åren 2016-2017.

- Uppdraget ska ta sin utgångspunkt i erfarenheterna från tidigare års arbete och de förutsättningar som finns på de lokala bostadsmarknaderna
- Länsstyrelsen bör i sitt arbete beakta regeringens bostadspolitiska satsningar
- Särskilt fokus i länsstyrelsernas arbete ska ligga på familjer med barn utifrån att det är viktigt att barn ges förutsättningar till en trygg uppväxtmiljö
- Länsstyrelserna ska samordna uppdraget med andra relevanta uppdrag
- Länsstyrelserna ska samråda med Socialstyrelsen som har i uppdrag att genomföra en nationell kartläggning av hemlöshetens omfattning 2017 och förbereda kartläggningen under 2016

Uppdraget innebär specifikt att länsstyrelsen ska göra en uppföljning av kommunernas Riktlinjer för bostadsförsörjning, avseende särskilda grupper (resurssvaga hushåll) samt redovisning av gällande lagstiftning. Uppgifterna sammanställs i en särskild rapport av Länsstyrelsen Skåne, som ansvarar för den samlade redovisningen till regeringen.

Social hållbarhet och demografi

I PBL står att planläggning ska främja en från social synpunkt god livsmiljö som är tillgänglig och användbar för alla samhällsgrupper (2 kap 3 § 2p). För att uppnå en socialt hållbar utveckling, vilket är en förutsättning för en hållbar utveckling, krävs att kommunen arbetar med de långsiktiga sociala aspekterna i sin översiktsplan. Det handlar om att bygga ett samhälle där allas grundläggande rättigheter respekteras och inga grupper diskrimineras. Miljöer ska vara användbara för alla människor, oavsett kön, ålder, religion, etnicitet, sexuell läggning, könsidentitet/könsuttryck eller funktionsnedsättning.

För att få med sig den sociala aspekten av hållbar utveckling in i översiktsplaneringen behövs kunskap om hur det ser ut i samhället. Statistik är ett viktigt planeringsunderlag men också breda medborgardialoger, där en bred samrådsprocess är av betydelse för att skapa delaktighet, men framför allt för att få in den kunskap som behövs i planarbetet.

Inför arbetet med översiktsplanen kan kommunen göra en kartläggning och analys av kvinnor och män, pojkar och flickors behov och förutsättningar i kommunen göras. Det kan t ex handla om hur män respektive kvinnor använder kollektiva färdmedel, hur män respektive kvinnor upplever trygghet. På samma sätt behövs en konsekvensanalys med barn i fokus eftersom barns behov av den fysiska miljön är annorlunda än vuxnas. Det kan handla om säkra platser där barn spontant kan leka och umgås men också om inbju-

dande platser som passar ungdomar. Äldres och funktionsnedsattas behov av tillgängliga miljöer bör också uppmärksammas.

Vi är inne i en förändringsperiod med bl a snabbt ökande migration och växande klyftor och boendesegregation. Ett socialt hållbart samhälle bygger på en känsla av samhörighet. För att motverka motsättningar mellan olika platser och/eller grupper av människor är arbetet mot segregation avgörande. Mötesplatser, boendeplanering och att bygga bort barriärer är viktiga nyckelord.

Folkhälsa

Det övergripande nationella målet för folkhälsoarbetet i Sverige är "att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen". För att underlätta arbetet med att uppnå målet har elva målområden utvecklats där de mest relevanta målområdena utifrån ett planeringsperspektiv (enligt Boverkets sammanställning) är:

1. Delaktighet och inflytande i samhället
2. Ekonomiska och sociala förutsättningar
3. Barn och ungas uppväxtvillkor
5. Miljöer och produkter
9. Ökad fysisk aktivitet

Forskning visar att åtgärder i livsmiljön påverkar människors levnadsvanor och att åtgärder kan göras i den byggda miljön för att öka den fysiska aktiviteten hos invånarna i kommunen. I inspirationsskriften *Främja goda levnadsvanor genom åtgärder i livsmiljön* (2013) från Folkhälsomyndigheten riktar sig mot fysiska planerare och där presenteras ett förslag på en planeringsmodell samt indikatorer, som syftar till att underlätta det lokala planeringsarbetet.

Integration och diskriminering

Det övergripande nationella målet för integrationspolitiken är "Lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund".

Delmål med särskild relevans för fysisk samhällsplanering är:

- ett effektivt system för mottagande och introduktion för nyanlända
- en positiv utveckling i stadsdelar med utbredd utanförskap.

I Blekinge Län har vi en regional överenskommelse inom integrationsområdet. Deltagande parter är samtliga kommuner, landstinget, Region Blekinge, arbetsförmedlingen, migrationsverket, försäkringskassan samt länsstyrelsen. Överenskommelsen är ramverket inom vilken de olika aktörerna samverkan på området. Bosättning är ett delmålområde i handlingsplanen. Den samverkan som idag finns kring just bosättning är att engagera och entusiasmera olika aktörer till om- och nybyggnationer.

Jämställdhet

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Delmål med särskild relevans för fysisk samhällsplanering:

- En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Arbetet med jämställdhet på regional nivå har ett stort demokratiskt värde och handlar i grunden om rättvisa – oavsett om du är kvinna eller man, flicka eller pojke ska du kunna förvänta dig lika stor del av de gemensamma resurserna i länet och lika stora möjligheter till inflytande, oavsett ditt kön. För att uppfylla målen har länsstyrelsen på uppdrag av regeringen tagit fram en länsstrategi för jämställdhetsintegrering, *Jämställt Blekinge 2015-2018*. Jämställt Blekinge 2015-2018 har tagits fram i samarbetet med Region Blekinge som kopplar sin handlingsplan Jämställd regional tillväxt till arbetet. Andra handlingsplaner kommer att kopplas till strategin på liknande sätt. Länsstyrelsen och Region Blekinge kommer sedan att följa upp arbetet tillsammans. Länsstrategin.

I inspirationsskriften *Vidga vyerna* (2010) av Boverket och Länsstyrelserna beskrivs olika metoder som kan användas när man arbetar med trygghets- och jämställdhetsfrågor i samhällsplaneringen. Där finns exempelvis en introduktion till hur man kan använda sig av tidsgeografi som planeringsmetod (hur människor rör sig i tid och rum), mentala kartor, space syntax som digital metod, barnkartor i GIS och barnkonsekvensanalys.

Kulturmiljö

I en översiktsplan kan landskapets och bebyggelsens kulturvärden tydliggöras och analyseras utifrån ett större sammanhang. På så sätt blir det möjligt att sätta in enskilda beslut i ett större perspektiv. Genom att i förväg ta ställning till vilka områden som har särskilda värden och vad det är som gör området värdefullt, kan kommunen skaffa sig en handlingsberedskap för att möta utvecklingen och oförutsedda förändringsanspråk.

Av en översiktsplan ska det framgå hur den byggda miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Områden samt fysisk miljö i övrigt som på grund av sina kulturvärden har betydelse från allmän synpunkt ska enligt miljöbalken så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden. I översiktsplanen ska kommunen redovisa hur man avser att tillgodose detta krav.

Länsstyrelsen ser gärna att kommunen tar fram ett kulturmiljöprogram som en del av översiktsplanen, för att få ett bättre underlag vid framtagande av detaljplaner och hantering av bygglov. Det finns möjlighet att hos Länsstyrelsen söka statlig medfinansiering för att under 2015-17 ta fram kulturmiljöprogram för hela kommunen, delar av kommunen eller för prioriterade områden.

Arkeologi och fornlämningar

Den 1 januari 2014 ersattes kulturminneslagen av kulturmiljölagen (1988:950). En viktig ändring i denna (KML kap 2) är att varaktigt övergivna lämningar automatiskt blir fornlämningar om de är anlagda innan 1850. Det innebär att många torp, röjningsrösen med mera, som tidigare bedömdes som övrig kulturhistorisk lämning, i och med lagändringen istället blir fornlämningar.

Fornlämningarna ger landskapet en historisk dimension och det är viktigt att de beaktas vid planeringen av den fysiska miljön.

I översiktsplanen kan fornlämningarna värderas i sina sammanhang, och deras betydelse för den långsiktiga landskaps- och bebyggelsestrukturen kan bedömas. Fornlämningar med en lokalisering som förstärker förståelsen eller upplevelsen av olika historiska strukturer eller tidsskeden har en särskild betydelse.

Riksantikvarieämbetet förordar på sin hemsida att kommunen med fördel kan ta fram underlag till översiktsplanen som redovisar fornlämningsfrekvensen för olika delar av kommunen och som visar hur stor andel av olika typer av fornlämningar som finns kvar (Fornsök). Det kan finnas extra skäl att uppmärksamma fornlämningsituationen i samband med planeringen av exploateringsområden, eftersom fornlämningar kan påverka planens lämplighet och genomförbarhet. Fornlämningar kan också utnyttjas som målpunkter vid planeringen av grönsstruktur och rekreatiionsstråk.

Planeringeunderlaget är inte heltäckande, vilket innebär att det kan finnas okända fornlämningar som inte är registrerade i Fornsök (FMIS). Även okända fornlämningar är skyddade enligt KML.

Marinarkeologi

I Blekinge finns även ett rikt kulturarv under vatten. Fornlämningar under vatten är skyddade enligt kulturmiljölagen (1988:950) precis som fornlämningar på land. För skeppsvrak gäller lagskyddet om förlisningen har skett före 1850. För kulturhistoriskt intressanta vrak som är yngre har länsstyrelsen möjlighet att besluta om fornlämningsförklaring.

Systematiska inventeringar saknas i havet vilket innebär att det generellt är brist på planeringsunderlag för arkeologi i havet i Blekinge län. Det som är känt registreras i Riksantikvarieämbetets fornlämningsregister Fornsök (FMIS). Det som registrerats är ofta inte antikvariskt bedömt, vilket innebär att få lämningar är fornlämningsklassade. Fornlämningar är skyddade enligt KML oavsett om de är kända eller inte.

Det krävs nästan alltid en arkeologisk utredning innan någon exploatering i havet kan ske. Ett flertal utredningar och undersökningar har genomförts på senare år.

Förutom fartygs- och flygplansvrak (lämningar) kan marinarkeologi innefatta t ex hamnar och vindhamnar, varv, ballastplatser, lastageplatser, sjömärken, fasta fisken, boplatser på botten, spärranordningar, förtöjningsanordningar och båtkäsar samt olika typer av ristningar. Längs hela Blekinges kust finns det över svämmade områden som varit land på stenåldern. Dessa områden kan innehålla boplatser som också är skyddade, och boplatser kan finnas på över 20 meters djup.

Naturmiljö

De av Riksdagen beslutade nationella miljö kvalitetsmålen Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt växt och djurliv är alla viktiga mål som bör behandlas i översiktsplanen.

Kommuner kan enligt 7 kap 11 § MB själva bilda biotopskyddsområden.

I frågor som berör naturmiljö bör även hänsyn tas till geologiska naturvärden. Geologiska förutsättningar styr i hög grad hur landskapet ser ut vilket ofta förbises i beskrivningar av landskapet. Geologiska förutsättningar bör alltså vara en naturlig del i beskrivning och värdering av landskapets uppbyggnad. SGU vill gärna uppmärksamma att geologiska naturvärden ofta utgör en relativt outnyttjad resurs, särskilt inom besöksnäringen.

Regeringen satsar stort på skydd och åtgärder för värdefull natur under 2016-2017. Det innebär att många fler områden kan bevaras och göras tillgängliga för naturupplevelser. I Blekinge planeras satsningar på naturum, friluftsliv, grön infrastruktur, åtgärder för hotade arter och skötsel av naturreservat.

Landskapsbildsskydd

Den 21 januari 2010 beslutade Länsstyrelsen att, med stöd av 7 kap 7 § miljöbalken (MB), upphäva flertalet gällande förordnanden till skydd för landskapsbilden. Återstår Elleholm, Stensnäs, Hällaryds Skärgård och Bjärnö m fl i Karlshamn kommun, Sonekulla, Biskopsmåla m fl och Gö m fl i Ronneby samt Östra skärgården i Karlskrona kommun.

Stora opåverkade områden

Länsstyrelsen rekommenderar att kommunen i samband med framtagandet av en ny översiktsplan definierar och ser över "stora opåverkade områden". Begreppet "stora opåverkade områden" har inte tillmätts någon avgörande betydelse vid prövning av tillståndsärenden. Kommunen bör därför beskriva värdena i de stora opåverkade områdena närmare med tydligare riktlinjer i översiktsplanen för att kunna ge vägledning för efterföljande beslut.

Fridlysta arter

Många arter är fridlysta och har ett starkt skydd genom artskyddsförordningen. Skyddet innebär att inte bara arten utan också de miljöer, som en skyddad art är beroende av för sin livscykel, är skyddade. Se vidare [Länsstyrelsens hemsida](#). Genom att redan i översiktsplaneskedet ha kännedom om sådana arters förekomst, kan man förebygga skador och problem vid detaljplanering. Information om var olika arter har observerats fås lämpligen från Artportalen. Observera att information om särskilt känsliga arter är skyddsklassad, och en särskild behörighet krävs för att få tillgång till informationen om dessa arter. Den behörigheten fås av Artdatabanken.

I Blekinge förekommer bl a fridlysta grod- och kräldjur,

läderbagge och ekoxe. För grod- och kräldjuren är inte bara själva arterna, utan även vattnen där groddjuren leker och exempelvis sandiga miljöer där sandödlan lägger sina ägg, också skyddade. För läderbaggen gäller att träd där man vet att arten förekommer, men även träd som bedöms utgöra lämplig livsmiljö för läderbaggen men där vi ännu inte vet om den finns eller inte, är skyddade. Det kan exempelvis innebära att gamla grova ekar inte får tas ned utan dispens från artskyddsförordningen. I många fall kan man dock beskära ett träd istället för att ta ner det om det skulle krävas på grund av säkerheten. Samråd med Länsstyrelsen bör alltid ske angående åtgärder vid gamla och grova träd och vid nedtagning av dem.

Grönfläckig padda
Foto Annika Lydänge

Rödlistade arter

Arter som riskerar att på sikt utrotas i Sverige tas upp på Artdatabankens rödlista. Det är lämpligt att ta hänsyn till rödlistade arter i planeringen. För ett urval av rödlistade arter tas särskilda åtgärdsprogram fram och åtgärder vidtas för att öka arternas möjlighet till fortlevnad. En mängd inventeringar av olika arter har genomförts av länsstyrelsen, många inom ramen för arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter. Av särskilt intresse för översiktsplaneringen är t ex inventeringar av:

- ekoxe och läderbagge (fridlysta och rödlistade, redovisas på Artportalen) där öppna, solbelysta områden med gamla ekar har stor betydelse för arternas fortlevnad
- större vattensalamander och långbensgroda (fridlysta enligt artskyddsförordningen, redovisas på Artportalen)
- sandödlor (fridlyst enligt artskyddsförordningen, redovisas på Artportalen) där det största hotet är exploatering av lämpliga öppna platser

Sandödlehane i lekdräkt. Foto Annika Lydänge

- flodpärlmussla (rödlistad, redovisas på Musselportalen) som är känslig för grumling i vattendragen, och beroende av att det finns fria vandringsvägar för lax.

Skyddsvärda träd

Äldre, ofta grova, träd såsom t ex ekar och andra lövträd är mycket viktiga för den biologiska mångfalden i landskapet och bör i största möjliga mån bevaras. Gamla grova ekar kan även utgöra livsmiljö för den fridlysta läderbaggen och därmed vara skyddad enligt artskyddsförordningen. Nedtagning av gamla grova

träd kan dessutom anses som väsentlig påverkan på naturmiljön, och kan därmed kräva samråd med Länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § MB. Information om var de växer finns genom de genomförda inventeringarna av skyddsvärda träd (fristående träd och alléer). Resultaten finns inlagda på kartor som går att hitta på länsstyrelsernas web-gis.

Samtliga områden har dock inte inventerats, så om det inte finns några skyddsvärda träd registrerade i ett område behöver det inte innebära att det inte finns några skyddsvärda träd där, det kan bara vara så att området inte har inventerats ännu.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger oss människor. De bidrar till vår välfärd och livskvalitet. I den byggda miljön kan det handla om ekosystemens förmåga att rena luft, sänka temperaturer, ta hand om dagvatten och erbjuda rekreativa och hälsosamma miljöer.

Människan är beroende av naturens ekosystemtjänster. Genom att synliggöra och värdera ekosystemtjänsterna i den byggda miljön kan vi tillvarata, skapa, utveckla, och stödja dessa nyttor.

Träd, trädgårdar, parker, vatten- och grönområden utgör den byggda miljöns gröna infrastruktur som är en förutsättning för fungerande ekosystemtjänster. Grönområden är ofta mångfunktionella och ger flera ekosystemtjänster.

Areella näringar och landsbygd

Jordbruket är enligt 3 kap 4 § MB av nationell betydelse. Brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och det inte kan göras genom att annan mark tas i anspråk. Med hänsyn till risken för globala klimatförändringar, befolkningstillväxten, urbaniseringen och det ökade behovet av jordbruksmark med avskogning som följd, kommer jordbruksmarkens värde säkerligen att stiga. I takt med jordbrukets rationalisering som medför färre men större enheter ställs allt större krav på jordbruksmarken. Stora sammanhängande skiften med hög bördighet är mer väsentliga att bevara än mindre skiften. Dessa har störst potential att brukas även på längre sikt och ge ett viktigt bidrag till landets livsmedelsproduktion.

Miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap

Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

12 preciseringar, bl a

- Kultur- och bebyggelsemiljöer i odlingslandskapet är bevarade och förutsättningar för fortsatt bevarande och utveckling av värdena finns.
- Odlingslandskapets värden för friluftslivet är vär-

nade och bibehållna samt tillgängliga för människor.

Även skogsnäringen är av nationell betydelse enligt 3 kap 4 § MB. Det görs ingen gradering av skogsmarken utan all produktiv skogsmark bör betraktas som viktig för skogsnäringen. I plansammanhang bör man ta hänsyn till skogsmarkens nationella betydelse så att exempelvis bebyggelse och järnvägsprojektering inte påtagligt försvårar (stänger inne) skogsmark.

Skogen i Blekinge är genom sin goda tillväxt betydelsefull för skogsnäringen i Blekinge län och skogsmarkens värde och betydelse bör tas upp i översiktsplanen.

Miljö kvalitetsmålet Levande skogar

Skogens och skogsmarkens värde för biologisk produktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas.

Sju preciseringar som är relevanta för den fysiska planeringen. Miljömål och preciseringar finns beskrivna i Länsstyrelsens rapport *Miljömål i Blekinge 2014*.

Fiske

På Havs- och vattenmyndighetens hemsida finns en rapport om Områden av riksintresse för yrkesfisket (2006:1). I den finns även beskrivningar av vilka olika fiskerier som bedrivs i Östersjön och vilka fiskarter som är viktiga för näringen.

Mer detaljerade uppgifter om fångster inom olika havsområden och landningar av fisk i olika hamnar går att få från Havs- och vattenmyndigheten.

På Länsstyrelsens hemsida finns beskrivningar av fredningsområden för fisk.

Materialförsörjning

Bevarande av naturgrus är en precisering av miljö kvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet. Det innebär att naturgrusavlagringar av stor betydelse för dricksvattenförsörjning, energilagring eller natur- och kulturlandskapet ska bevaras.

Lagstiftningen för naturgrustäkter har skärpts i miljöbalken (9 kap 6 f §) år 2010 och det innebär bland annat att naturgrustäkter inte får tillstånd om det är tekniskt möjligt och ekonomiskt rimligt att använda ett annat material för det avsedda användningsområdet.

Det är viktigt att man i den kommunala planeringen planerar för försörjning på kort och lång sikt. Materialförsörjning och platser för upplag av massor behöver också behandlas ur ett mellankommunalt perspektiv.

Infrastruktur

Trafikverket har tillsammans med andra aktörer en viktig roll i planeringen och utvecklingen av samhället. Samspelet mellan planering av transportsystemet och bebyggelseplanering är en förutsättning för att hållbara städer och regioner ska kunna åstadkommas. Trafikverkets medverkan i samhällsplaneringen är fokuserad på de tidiga skedena där kommunernas översiktsplaner är ett viktigt planeringsunderlag för utvecklingen. Det är i översiktsplaneringen som kommunen har möjlighet att lägga grunden för en planering som bidrar till en utveckling i linje med att de transportpolitiska målen. Hur kommunen väljer att styra lokaliseringen av bostäder och verksamheter får stora konsekvenser på det framtida trafikarbetet, på såväl det kommunala som det statliga vägnätet.

Åtgärdsvalsstudier

Åtgärdsvalsstudier, ÄVS, är ett nytt planeringsverktyg i samhällsplaneringens tidiga skeden. För åtgärder som omfattar eller berör statlig infrastruktur ska en ÄVS genomföras som trafikslagsövergripande studier och identifierar brister och behov samt föreslår åtgärder enligt fyrstegsprincipen.

Generellt anser Trafikverket att alla behov av investeringar i infrastrukturen ska planeras utifrån fyrstegsprincipen, som är ett centralt förhållningssätt och en planeringsmetodik för att hushålla med resurser och minska transportsystemets negativa påverkan. Enligt fyrstegsprincipen analyseras problemet/behovet i fyra steg, där det första steget handlar om hur vi kan påverka behovet av transporter. Steg två handlar om att optimera och finna åtgärder som effektiviserar nyttjandet av befintlig infrastruktur och fordon. Det tredje steget handlar om begränsade ombyggnadsåtgärder och det fjärde och sista steget innebär investering i form av ny infrastruktur.

Inom ramen för åtgärdsvalsstudien beslutas om rekommenderade åtgärder för fortsatt planering. Även principer för finansiering utifrån ett nyttoperspektiv och fördelning av ansvar behandlas. Mer om [fyrstegsprincipen](#) finns på Trafikverkets hemsida.

Trafikverkets beslut efter åtgärdsvalsstudien utgör tillsammans med avsiktsförklaring och/eller medfinansieringsavtal grunden för fortsatt planläggning och utförande av lämpliga åtgärder. information om pågående projekt finns att läsa på Trafikverkets hemsida.

Byggnadsfri zon

För allmänna vägar råder generellt ett byggnadsfritt avstånd om 12 meter från vägområdesgräns. Enligt 47 § Väglagen får inte utan länsstyrelsens tillstånd uppföras byggnader, göras tillbyggnader eller vidtas andra åtgärder som kan inverka menligt på trafiksäkerheten, inom detta avstånd. Länsstyrelsen har för Blekinge beslutat att utöka det byggnadsfria avståndet till 50 meter för E22 och 30 meter för riksväg 15, 27, 28, 29 samt länsväg 116, 122, 123 och 126. E22

Sölve-Stensnäs har byggts ut i ny sträckning, där ett byggnadsfritt avstånd på 50 meter gäller. För sträckan som tidigare utgjorde E22, numera väg 508, gäller 12 meters byggnadsfritt avstånd.

Trafikverket anser att motsvarande avstånd bör säkerställas som byggnadsfria även i detaljplane- och bygglovsärenden som hanteras enligt PBL.

Funktionellt prioriterat vägnät

Trafikverket har tillsammans med länsplaneupprättarna tagit fram ett underlag och pekat ut ett funktionellt prioriterat vägnät som bedöms vara av särskild vikt för nationell och regional tillgänglighet. Det funktionellt prioriterade vägnätet utgör ett samlat planeringsunderlag bl a för prioriteringar av åtgärder och hur vägarna ska hanteras i samhällsplaneringens olika skeden och i avvägningar mellan olika intressen. I det utpekade vägnätet är Trafikverket restriktiva till åtgärder som påverkar framkomligheten, tillgängligheten eller säkerheten negativt, exempelvis nya anslutningar.

De utpekade vägarna redovisas utifrån funktionerna godstransporter, långväga personresor med bil, dagliga personresor med bil samt kollektivtrafik med buss. Hur de olika funktionerna ska prioriteras och vägas mot varandra ska avgöras i varje enskild planeringssituation, med utgångspunkt i att tillgängligheten och framkomlighet längs med utpekade vägar inte ska för-sämras.

För Blekinge ingår E22, riksväg 15, 27, 28, 29 och väg 116, 123, 126 samt vissa vägar till regionalt viktiga målpunkter i det funktionellt prioriterade vägnätet. Mer information och kartor finns på [Trafikverkets hemsida](#).

Spårtrafik

En väsentlig fråga för länets utveckling är att förbättra restiderna på Blekinge kustbana. Region Blekinge framför att Ronneby kommun har medverkat i Blekinges nyttobräkningar till Sverigeförhandlingen jämte länsstyrelsen och övriga kommuner. Att fullfölja åtaganden som rör nya bostäder i centrala lägen i staden, öka tillgängligheten till resecentrum och kvalitén i cykelnätet och cykelparkeringar är därför viktigt i översiktsplanen för att motivera investeringar i Blekinge kustbana och därmed minska restiderna.

Trafikverket framför att generellt bör ingen ny bebyggelse tillkomma inom 30 meter från närmaste spårmitt. Skyddsavståndet syftar till att skydda bebyggelse från eventuell urspärning av tåg och ger utrymme vid räddningsinsatser om det skulle ske en olycka. Med hänsyn till risker för olycka med farligt gods kan ytterligare säkerhetsavstånd krävas. Se även under Hälsa och säkerhet, [Farligt gods](#).

Flygtrafik

Luffartsverket har som sakägare av CNS-utrustning inkommit med synpunkter. LFV vill generellt avråda från att skriva alltför detaljerat om regelverket för civil luftfart. Detta ändras över tid och då ICAOs bestäm-

melser genom EU-förordningar har verkan som lag i Sverige är LFV skyldiga att ta hänsyn till förändringar i deras regelverk vilket i regel sker någon eller några gånger under en översiktsplans giltighetstid. Bättre är att hänvisa till LFV och de generella anvisningar som LFV ger.

Luftfartsverket påpekar att de också äger och förvaltar CNS-utrustning i form av flygtrafikledningsradio, markradio, navigationshjälpmedel, radarstationer etc. Det gäller inte enbart Försvarsmakten. Dessa utrustningar kan även finnas långt utanför flygplatser och är då i regel LFVs ansvar. Runt dessa anläggningar finns en rad olika skyddsområden som varierar i utseende och storlek beroende på anläggningstyp. Skyddsområdena är ej de samma som för militära anläggningar.

LFV vill ha remisser på alla byggnadsobjekt som är högre än 20 m över mark, oavsett geografiskt läge på svenskt territorium, innan de uppförs. Gäller det byggnadsobjekt till havs gäller regeln högre än 20 m över havets medelvattennivå på svenskt territorium, oavsett placering. I det fallet skall även Kustbevakningen i Karlskrona utgöra remissinstans.

Flera av länets kommuner berörs av MSA-ytorna (Minimum Sector Altitude) för Ronneby, Kalmar, Växjö och Kristianstad flygplatser. Trafikverket och LFV framför att berörda flygplatser, Försvarsmakten och Luftfartsverket alltid ska tillfrågas som sakägare om byggnadsverk över 20 meter ingår i planer, eller om flygplatserna av annan anledning misstänks kunna bli påverkade av en etablering.

Sjöfart

Sjöfartsverket framför att kumulativa negativa effekter för bland annat sjöfart kan uppstå om inte den totala vindkraftsutbyggnaden till havs planeras inom och mellan kommuner samtidigt som den nationella havsplaneringen beaktas.

Generellt ser Sjöfartsverket att redan tillståndsgivna områden som ännu inte är bebyggda skall prioriteras innan nya områden för havsbaserad vindkraft planeras.

Sjöfartsverket framför även att det är en pågående trend att den internationella sjöfarten nu ställer om till miljövänligare bränslen. Det bör beaktas att framtida transporter av exempelvis flytande naturgas (LNG) eller metanol till/från hamnar kan komma att öka.

Trafikbuller och vibrationer, se under *Buller sid 13*.

Cykel och kollektivtrafik

Trafikverket anser att förutsättningar att försörja både befintliga och nya bebyggelseområden med kollektivtrafik bör utgöra en viktig utgångspunkt för planeringen. Även förutsättningarna för att kunna cykla till och från viktiga målpunkter bör utredas i planeringens tidiga skede där kommunen i kommande exploateringar

bör ta höjd för de eventuella åtgärder som behövs för att skapa sammanhängande, säkra och gena stråk.

Elektronisk kommunikation

När den nya plan- och bygglagen kom i maj 2011 tillkom att elektronisk kommunikation ska beaktas i samhällsplaneringen, genom 2 kap 5 § p3 där det anges att vid planläggning ska bebyggelse lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet med hänsyn till bl a möjligheterna att ordna elektronisk kommunikation.

Inom området elektroniska kommunikationer rekommenderar den statliga myndigheten Post- och telestyrelsen (PTS) att det är lämpligt att kontakta operatörer och ledningsägare för att få närmare kännedom om befintliga och planerade ledningsnät och kommunikationsstråk. Det gäller TeliaSonera, Skanova, Tele2, Telenor, Tre, NET 1 samt Teracom.

Inga teleanläggningar är utpekade som riksintressen i Blekinge enligt PTS.

Enligt 3 kap 5 § PBL ska översiktsplanen bland annat samordnas med relevanta nationella och regionala mål, planer och program av betydelse för en hållbar utveckling inom kommunen. Nationella mål, planer och program finns i mångfald inom de flesta ämnesområden och frågan är vilka som är relevanta och av betydelse för en hållbar utveckling i kommunen.

Boverket fick i sitt regleringsbrev för 2011 ett uppdrag att ta fram en Vision för Sverige 2025 och att sammanställa vilka nationella mål, planer och program, som bör beaktas i kommunernas, länsstyrelsernas och regionernas samhällsplanering.

I november 2011 redovisade Boverket den första delrapporten som är en [sammanställning av de nationella mål, planer och program](#) som bör beaktas i samhällsplaneringen. Sammanställningen inleds med övergripande mål och strategier för hållbart samhällsbyggande och planering, men är sedan indelad i fem teman: demografi, bebyggelse, ekonomi, natur och miljö samt infrastruktur. Indelningen baseras på EG-direktivet Inspire och är vald för att visa målens koppling till olika strukturer och göra det lättare att beakta de nationella målen etc i den fysiska samhällsplaneringen.

År 2012 lanserade Boverket den andra delen av regeringsuppdraget, "Vision för Sverige 2025". I visionen visas de stora megatrenderna: Ett ändrat klimat, En globaliserad värld, En urbaniserad värld och En digitaliserad värld.

Vidare visar Boverket tolv visioner (Sverigebilder) för framtidens fysiska samhällsplanering. Bilderna visar på den riktningssändring som krävs för att vi ska nå ett hållbart samhälle år 2050 och som kan vara inspiration för den kommunala översiktsplaneringen.

Miljökvalitetsmål

Det svenska miljömålssystemet innehåller sexton miljökvalitetsmål och tjugofyra etappmål som är antagna av Sveriges Riksdag. Dessa mål ska ligga till grund för den svenska miljöpolitiken och genomsyra bl a den fysiska planeringen, som ofta pekas ut som en nyckelfråga för att nå målen. Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till. Målen ska nås inom en generation, d v s till år 2020. De sexton miljökvalitetsmålen är Bara naturlig försurning, Begränsad klimatpåverkan, Ett rikt odlingslandskap, Ett rikt växt- och djurliv, Frisk luft, Giffri miljö, God bebyggd miljö, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Levande skogar, Myllrande våtmarker, Skyddande ozonskikt, Storslagen fjällmiljö och Säker strålmiljö.

Varje miljökvalitetsmål har preciseringar. Preciseringsarna förtydligar målet och används i det löpande uppföljningsarbetet av målet. Blekinge län har inga regionala miljömål så det är de nationella miljökvalitetsmålen med tillhörande preciseringar och etappmål

som gäller.

För att underlätta möjligheterna att nå miljökvalitetsmålen har regeringen antagit 24 etappmål för miljökvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan samt inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen och luftföroreningar. Etappmålen anger steg på vägen till miljökvalitetsmålen. Läs mer om miljömålssystemet och miljömålen på [miljömålsportalen](#). Målen och preciseringarna finns beskrivna i Länsstyrelsens rapport 2014:4 [Miljömål i Blekinge 2014](#).

Miljökvalitetsmålen följs upp årligen och miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö följs upp bl a med hjälp av miljömålsenkäten som kommunerna fyller i varje år. På Boverkets hemsida finns resultaten från enkäten.

Miljökvalitetsmålen har flera gemensamma målsättningar med miljöbalken och plan- och bygglagen.

I översiktsplaner är det viktigt att miljökvalitetsmålen beskrivs som planeringsförutsättningar och att det finns en beskrivning och utförlig analys av om planen främjar eller motverkar miljökvalitetsmålen.

God bebyggd miljö

Mest relevant för översiktsplanering är miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö, som redogörs för nedan. Övriga relevanta miljökvalitetsmål tas upp under respektive sakområde i tidigare kapitel.

Miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö

Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvården ska tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar ska lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hushållning med mark, vatten och andra resurser främjas.

Målet syftar till att uppnå en hållbar utveckling i den byggda miljön där de ekologiska, sociala och ekonomiska aspekterna vägs in. För miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö har regeringen fastställt tio preciseringar som beskriver vilken utveckling som behövs inom områden som transporter, bebyggelseutveckling, tätortsnära grönområden, buller och inomhusmiljö för att målet ska kunna nås till år 2020.

Preciseringar

Hållbar bebyggelsestruktur

En långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur har utvecklats både vid nylokalisering av byggnader, anläggningar och verksamheter och vid användning, förvaltning och omvandling av befintlig bebyggelse samtidigt som byggnader är hållbart utformade.

Hållbar samhällsplanering

Städer och tätorter samt sambandet mellan tätorter och landsbygd är planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor

Infrastruktur

Infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs- och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn är tagen till natur- och kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet

Kollektivtrafik, gång och cykel

Kollektivtrafiksystem är miljöanpassade, energieffektiva och tillgängliga och att det finns attraktiva, säkra och effektiva gång- och cykelvägar

Natur- och grönområden

Det finns natur- och grönområden och grönstråk i närhet till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet

Kulturvärden i bebyggd miljö

Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas

God vardagsmiljö

Den bebyggda miljön utgår från och stöder människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur

Hälsa och säkerhet

Människor inte utsätts för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker

Hushållning med energi och naturresurser

Användningen av energi, mark, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resursbesparande och miljöanpassat sätt för att på sikt minska och att främst förnybara energikällor används

Hållbar avfallshantering

Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras

Det etappmål som berör *God bebyggd miljö* är *Ökad resurshushållning i byggsektorn* (om byggnads- och rivningsavfall). Etappmålet innebär att insatser ska vidtas så att förberedandet för återanvändning, materialåtervinning och annat materialutnyttjande av icke-farligt byggnads- och rivningsavfall är minst 70 viktprocent senast år 2020.

Regionalt åtgärdsprogram 2017-2020

Länsstyrelsen har tillsammans med andra aktörer i länet har reviderat det regionala åtgärdsprogrammet för miljökvalitetsmålen 2013-2016. Förslaget (Regionalt åtgärdsprogram för miljökvalitetsmålen 2017-2020) har skickas på bred remiss för yttrande senast 22 september 2017.

Det reviderade programmet inkluderar även åtgärder för en minskad klimatpåverkan från Klimat- och energistrategin, *se sid 33*.

Åtgärderna är uppdelade i sex fokusområden med underliggande insatsområden. Inom varje insatsområde finns förslag på konkreta åtgärder.

De sex fokusområdena är:

- God bebyggd miljö
- Friskt vatten
- Biologisk mångfald
- Hållbara transporter & Smart energi
- Giffri miljö
- Hållbar konsumtion.

Agenda 2030

De *Globala målen* för hållbar utveckling antogs av världens stats- och regeringschefer vid FN:s toppmöte år 2015. Målen handlar om att länder ska jobba tillsammans för att stoppa fattigdomen, skapa fred och säkerställa ett värdigt liv och en välmående planet för nuvarande och kommande generationer. I Sverige utgör miljömålen den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling och därmed en del i att uppfylla de globala målen.

De 5 globala mål som är mest relevanta för fysisk planering

Social hållbarhet

Folkhälsa

Det övergripande nationella målet för folkhälsoarbetet i Sverige är "att skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen". För att underlätta arbetet med att uppnå målet har elva målområden utvecklats där de mest relevanta målområdena utifrån ett planeringsperspektiv (enligt Boverkets sammanställning) är:

1. Delaktighet och inflytande i samhället
2. Ekonomiska och sociala förutsättningar
3. Barn och ungas uppväxtvillkor
5. Miljöer och produkter
9. Ökad fysisk aktivitet

Forskning visar att åtgärder i livsmiljön påverkar människors levnadsvanor och att åtgärder kan göras i den byggda miljön för att öka den fysiska aktiviteten hos invånarna i kommunen. I inspirationsskriften *Främja goda levnadsvanor genom åtgärder i livsmiljön*

jön (2013) från Folkhälsomyndigheten riktar sig mot fysiska planerare och där presenteras ett förslag på en planeringsmodell samt indikatorer, som syftar till att underlätta det lokala planeringsarbetet.

Funktionshinder

De övergripande nationella målen för funktionshinderspolicen är:

- en samhällsgemenskap med mångfald som grund
- att samhället utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet
- jämlikhet i levnadsvillkor för flickor och pojkar, kvinnor och män med funktionshinder.

Ett mål med särskild relevans för fysisk samhällsplanering är "att samhället ska utformas så att människor med funktionsnedsättning i alla åldrar blir fullt delaktiga i samhällslivet".

För att nå målen ska det funktionshinderspoliciska arbetet bli särskilt inriktat på att identifiera och undanröja hinder för full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder.

Integration och diskriminering

Det övergripande nationella målet för integrationspolitiken är "Lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund".

Delmål med särskild relevans för fysisk samhällsplanering är:

- ett effektivt system för mottagande och introduktion för nyanlända
- en positiv utveckling i stadsdelar med utbredd utanförskap.

I Blekinge Län har vi en regional överenskommelse inom integrationsområdet. Deltagande parter är samtliga kommuner, landstinget, Region Blekinge, arbetsförmedlingen, migrationsverket, försäkringskassan samt Länsstyrelsen. Överenskommelsen har en avsiktsförklaring samt en handlingsplan för god integration av nyanlända och ensakommande barn i vårt län.

Jämställdhet

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv.

Delmål med särskild relevans för fysisk samhällsplanering:

- En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva medborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet.
- Ekonomisk jämställdhet. Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Arbetet med jämställdhet på regional nivå har ett stort demokratiskt värde och handlar i grunden om rättvisa

– oavsett om du är kvinna eller man, flicka eller pojke ska du kunna förvänta dig lika stor del av de gemensamma resurserna i länet och lika stora möjligheter till inflytande, oavsett ditt kön. För att uppfylla målen har länsstyrelsen på uppdrag av regeringen tagit fram en länsstrategi för jämställdhetsintegrering, *Jämställt Blekinge 2015-2018*.

Jämställt Blekinge 2015-2018 har tagits fram i samarbetet med Region Blekinge som kopplar sin handlingsplan Jämställd regional tillväxt till arbetet. Andra handlingsplaner kommer att kopplas till strategin på liknande sätt. Länsstyrelsen och Region Blekinge kommer sedan att följa upp arbetet tillsammans. Länsstrategin Jämställt Blekinge 2015-2018 kommer inom kort finnas på länsstyrelsens hemsida.

I inspirationsskriften Vidga vyerna (2010) har Boverket och Länsstyrelserna beskrivs olika metoder som kan användas när man arbetar med trygghets- och jämställdhetsfrågor i samhällsplaneringen. Där finns exempelvis en introduktion till hur man kan använda sig av tidsgeografi som planeringsmetod (hur människor rör sig i tid och rum, mentala kartor, space syntax som digital metod, barn-kartor i GIS och barnkonsekvensanalys).

Kulturmiljö

Landskapskonventionen

Europeiska landskapskonventionen är en konvention mellan ett antal europeiska stater. Sverige ratificerade konventionen 12 november 2010. Det betyder att Sverige förbundit sig att följa konventionens regler vid all landskapsplanering och -vård. Syftet med konventionen är att skapa en gemensam ram för arbetet med de europeiska landskap som är utsatta för ett förändringstryck genom samhällsutvecklingen. Konventionen lyfter landskapet som grund för människors välbefinnande, hälsa och estetiska upplevelser och den gäller alla landskap som människor möter i sin vardag, från tätt bebyggda områden till helt obefolkade, landskap som anses synnerligen värdefulla och landskap som är vanskötta. Landskapet är viktigt för oss av kulturella och sociala skäl, för att det har miljövärden och för att det ligger till grund för ekonomisk utveckling. Landskapet betyder mycket som uttryck för en mångfald av natur- och kulturarv och för att skapa identitet.

Konventionen lyfter särskilt fram målet att stärka möjligheterna för allmänhetens och lokalsamhällets aktiva demokratiska medverkan i arbetet med skydd, förvaltning och planläggning av landskap.

Riksantikvarieämbetet har fått regeringens uppdrag att i samverkan med andra berörda myndigheter påbörja arbetet med att genomföra landskapskonventionen i Sverige.

Översiktsplanen kan bli ett viktigt verktyg för att genomföra landskapskonventionen i Sverige, genom att i den synliggöra samband och sammanhang i landskapet.

Trafikverket har tagit fram flera rapporter och utredningar som visar hur landskapskonventionens principer kan tillämpas i infrastrukturplaneringen.

Naturmiljö

Grön infrastruktur

I regeringens proposition 2013/14:141 "En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster" tydliggörs att regionala handlingsplaner för grön infrastruktur ska tas fram i samarbete mellan berörda landskapsaktörer. Enligt propositionen är syftet med planerna att identifiera naturområden, biotoper, strukturer och element i landskapet som skapar ett ekologiskt sammanhang i landskapet och som utgör förutsättningen för att bevara landskapets biologiska mångfald och främja ekosystemtjänster.

Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag tagit fram ett *Förslag till hur en handlingsplan för grön infrastruktur kan tas fram på regional nivå*. Enligt förslaget är det viktigt att utgå från hur landskapet ser ut och inte låta administrativa gränser styra planeringen. Det behövs också en bättre samverkan mellan olika aktörer och att planeringen av grön infrastruktur integreras i andra processer. En väl fungerande grön infrastruktur får positiva effekter på flera sätt: ekologiskt, ekonomiskt och socialt.

Kommunala ansvarsområden med avseende på grön infrastruktur är:

- Planera för god hushållning med mark och vattenområden och använda tillgängliga stödformer för arbete med grön infrastruktur i översiktsplaneringen.
- Bidra till en fungerande kommunikation om grön infrastruktur till allmänheten.
- Integrera grön infrastruktur vid avvägning mellan olika intressen och olika strategiska insatser i planering och tillsyn där det är relevant.

Hantering av grön infrastruktur kan med fördel göras genom mellankommunal samverkan. På så sätt kan man åstadkomma åtgärder över större geografiska områden, till lägre kostnader per kommun, erfarenhetsutbyte mm.

Länsstyrelserna ska ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur (Uppdrag 21 i länsstyrelsernas regleringsbrev, slutredovisning den 1 oktober 2018). Länsstyrelsen i Blekinge har påbörjat arbetet med att ta fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur. Kommunerna kommer att vara viktiga aktörer i det fortsatta arbetet.

Ekosystemtjänster

Riksdagen antog den 24 juni 2014 en strategi för arbetet med att stärka biologisk mångfald och säkra ekosystemtjänster, som grundas på propositionen "En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster".

För miljö kvalitetsmålet **Ett rikt växt- och djurliv** har regeringen fastställt tio etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster varav två är:

Ekosystemtjänster och resiliens

Viktiga ekosystemtjänster och faktorer som påverkar deras vidmakthållande är identifierade och systematiserade senast år 2013.

Betydelsen av den biologiska mångfalden och värdet av ekosystemtjänster

Senast år 2018 ska betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt.

Friluftsliv

Det övergripande målet för svensk Friluftslivspolitik är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet (regeringens proposition Framtidens friluftsliv från 2009).

I Regeringens skrivelse Mål för friluftspolitiken (Skr 2012/13:51) anges mål med särskild relevans för samhällsplaneringen:

- Tillgänglig natur för alla
- Tillgång till natur för friluftsliv
- Attraktiv tätortsnära natur
- Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
- Skyddade områden som resurs för friluftslivet
- Friluftsliv för god folkhälsa.

Paddling i Bräkneån. Foto Robert Ekholm

Hav, yt- och grundvatten

Miljö kvalitetsmålen Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans, Levande kust och skärgård, Ingen övergödning samt Levande sjöar och vattendrag är alla viktiga utgångspunkter för den översiktliga planeringen.

Havsplanering - statlig

Den 1 juli 2011 bildades en Havs- och vattenmyndighet i Sverige. Myndigheten har regeringens uppdrag att genomföra en sammanhållen svensk politik för våra hav och vatten. I juli 2014 beslutade EU om ett ramdirektiv för havsplanering som innebär att

medlemsstaterna senast den 31 mars 2021 ska ha upprättat havsplaner. Enligt direktivet ska havsplaneringen stödja tillväxt och en hållbar utveckling för havsbaserad energi, sjötransporter, fiske, vattenbruk samt bevarande, skydd och förbättring av miljön. En ekosystemansats ska tillämpas i planeringen så att de maritima verksamheternas belastning på miljön är förenlig med god miljöstatus enligt EUs havsmiljödirektiv. Genom bestämmelsen om havsplanering i miljöbalken och tillhörande havsplaneringsförordning har Sverige införlivat direktivet i svensk lagstiftning.

Ändringarna i miljöbalken den 1 september 2014 (4 kap 10 §) säger att det ska finnas tre havsplaner. En för Västerhavet, en för Östersjön och en för Bottniska viken. Blekinge län ingår i Östersjöns planeringsområde där Länsstyrelsen i Kalmar län är samordningsansvarig. Statliga och mellankommunala/regionala frågor samordnas av länsstyrelsen.

Det förberedande arbetet med den statliga havsplaneringen har pågått sedan 2012. År 2019 ska havsplanerna lämnas till regeringen, som ska fatta beslut senast 2021.

Havsplanerna kommer att omfatta Sveriges havsområden, dvs territorialhavet och ekonomisk zon, från en nautisk mil utanför baslinjen ut till den ekonomiska zonen, se bild. Den kommunala översiktsplanen ska även fortsättningsvis omfatta kommunens del av territorialhavet (en nautisk mil utanför baslinjen). Det innebär att två olika översiktliga planer kommer att gälla för samma område, vilket ställer stora krav på samordning. Båda planerna kommer vara vägledande.

Se även *Kommunal havsplan* sid 12.

Klimat

De av riksdagen fastställda målen för den svenska klimat- och energipolitiken till år 2020 är:

- 40 procent minskning av klimatutsläppen
- minst 50 procent förnybar energi
- 20 procent effektivare energianvändning
- minst 10 procent förnybar energi i transportsektorn

Den fysiska planeringen kan bidra till effektivare energianvändning, öka andelen förnybar energi och bidra till att uppnå flera samhällsmål.

Genom det internationella Parisavtalet 2015 har världens ledare satt upp ett ambitiöst mål för att motverka

den globala uppvärmningen. Sveriges regering har deklarerat att Sverige ska bli ett av de första fossilfria välfärdslanderna i världen. Visionen är att år 2050 ska landet inte längre bidra till ökad halt av växthusgas i atmosfären. I Miljömålsberedningens förslag till Klimat- och luftvårdsstrategi för Sverige (2016) föreslås att tidigare lägga målet till 2045.

Miljömålsberedningen har i betänkandet *Med miljömålen i fokus* gjort bedömningen att det i dagsläget görs relativt få praktiska åtgärder för att anpassa användningen av mark och vatten till ett förändrat klimat trots de statliga satsningar som gjorts på att bli ett land som sprider kunskap, sprida information och stötta kommunerna i deras arbete med den fysiska planeringen.

Det finns ett stort behov av att identifiera risker och sårbarheter och vidta förebyggande åtgärder för att undvika framtida skadekostnader och störningar i samhället. I ett svenskt perspektiv kan det till exempel handla om åtgärder som syftar till att förhindra eller minska konsekvenserna av skred, ras, erosion, översvämning, havsnivåhöjning, värmeböljor, smittspridning och markförorening. Ett viktigt område som behöver anpassas är samhällets fysiska planering, men även många andra sektorer påverkas. Regeringen har i ett kommittédirektiv (2015:115) där en särskild utredare fått i uppdrag att bli överväga om det bör införas en skyldighet för kommunerna att analysera skadliga effekter som följer av ett förändrat klimat och ta fram planer för vilka åtgärder som bör vidtas på kort och lång sikt.

Regeringen ger signaler som visar att man sätter stora förhoppningar till den fysiska planeringen när det gäller att bidra till att uppnå de energipolitiska målen och få till stånd en markanvändning som är anpassad till ett förändrat klimat. Samtidigt framkommer det att "den fysiska planeringen behöver anpassas". Arbetet nu är otillräckligt.

Anpassning till ett förändrat klimat - Blekinges regionala handlingsplan - Rapport 2014:12

Länsstyrelsen i Blekinge har utarbetat en samhällsövergripande handlingsplan som tar ett helhetsgrepp över klimatanpassningsarbetet i Blekinge. Utgångspunkten har varit att beskriva de största utmaningarna som Blekinge står inför på grund av ett förändrat klimat samt identifiera vilka åtgärder som bör vidtas för att kunna hantera klimatförändringarnas effekter.

Handlingsplanen är uppdelad i tio områden. Inom varje område beskrivs de största utmaningarna kopplat till ett förändrat klimat. De tio områdena är:

1. Samhällsövergripande

2. Dricksvattenförsörjning
3. Dagvatten- och avlopp
4. Bebyggelse och byggnader
5. Kommunikationer
6. Jordbruk, skogsbruk & naturmiljö
7. Fiske- och vattenmiljö
8. Människors hälsa
9. Kulturmiljö
10. Besöksnäring

[Länk till Blekinges regionala handlingsplan](#)

Klimat- och Energi strategi för Blekinge – Åtgärder 2013-2016 med utblick till 2020 - Rapport 2013:21

Länsstyrelsen har tillsammans med Region Blekinge och andra berörda aktörer (Klimatsamverkan Blekinge) tagit fram denna Klimat- och energi strategi där tydliga mål och åtgärder utarbetats.

Strategin innehåller fyra fokusområden (Minskad Energi-användning, Förnybar Energi, Transporter och Engagera Flera) och är upplagd så att åtgärderna omspannar hela samhällets bredd.

Den största möjligheten att minska växthusgasutsläppen finns idag i vägtrafiken och här är kollektivtrafiken en viktig faktor.

Med detta som utgångspunkt har energi- och klimatmål för Blekinge utformats vilka är:

- Minskade växthusgasutsläpp – 50 procent minskning från 1990 – 2020
- Minskad energianvändning - 20 procent mindre energianvändning 1990 – 2020
- Förnybar energi - Minst 80 procent av all energi 2020. Inga fossila bränslen i uppvärmning 2020
- Transporter - Energianvändningen ska åter vara nere på 1990 års nivå 2020
- Ett antal konkreta åtgärder föreslås där kollektivtrafiken är ett viktigt verktyg.

Strategin gäller fram till 2020 och innehåller ett uppdaterat åtgärdsprogram för 2017-2020. Det nya åtgärdsprogrammet är samordnat och integrerat i Blekinges regionala åtgärdsprogram för miljömålen, [se sid 29](#). I det nya åtgärdsprogrammet är det framför allt åtgärder inom följande insatsområden som är relevant inom fysisk planering och översiktlig planering:

- Fjärrvärme och restvärme – kartlägga och beakta möjligheter att utnyttja befintliga när- och fjärrvärmenät samt restvärme från industrier i översiktsplanering
- Cykelstrategi – utveckla attraktiva cykelvägar, parkeringar etc.

- Gång, cykel- och kollektivtrafik i ÖP och DP – insatsområdet omfattar flera delåtgärder för att stimulera övergång från bilburen transport.
- Intermodalitet; knutpunkter kollektivtrafik – förbättra möjligheten till byte av trafikslag från bil och cykel till kollektivtrafik (parkeringsmöjligheter etc).
- Parkeringspolicy – införa parkeringspolicy som främjar användning av kollektivtrafik framför personbil; marknadsbaserade parkeringsavgifter och färre parkeringsplatser.
- Tomgångskörning – införa förbud mot tomgångskörning mer än 1 min i kommunens lokala hälsovårdsföreskrifter, infospredning på strategiska platser.

Även andra åtgärdsförslag under fokusområdet transporter och under minskad energianvändning och förnybar energi kan appliceras till översiktlig planering.

[Länk till Klimat- och Energi strategi för Blekinge](#)

Tillväxt

Regional utvecklingsstrategi 2014-2020 – Attraktiva Blekinge

Region Blekinge har tagit fram den regionala utvecklingsstrategin Attraktiva Blekinge 2014 -2020 som Regionstyrelsen antog 2013, även kalla Blekingestrategin. Att ta fram regionala utvecklingsstrategier är ett regeringsuppdrag.

Blekingestrategins uppgift är att ange länets gemensamma färdriktning där vi tar tillvara på Blekinges unika förutsättningar grundat i de styrkor och utmaningar som finns här. Exempel på styrkor är vårt strategiska läge med närhet till Europa och länderna på andra sidan Östersjön, samt vår fantastiska kust och skärgård. Exempel på utmaningar är att andelen äldre ökar och hög ungdomsarbetslöshet i länet.

På regional nivå fungerar strategin som ett styrverktyg för Blekinges regionala satsningar och kopplar samman den lokala nivån med regional, nationell och EU-nivå. Det är viktigt att strategiska projekt och insatser drivs gemensamt i länet för att uppnå det attraktiva Blekinge och för att attrahera flera att bo, besöka och verka i Blekinge.

Strategin pekar ut fyra prioriterade insatsområden: Bilden av Attraktiva Blekinge, Livskvalitet, Arbetsliv och Tillgänglighet.

I strategin pekas även horisontella och grundläggande perspektiv ut som är avgörande för att insatsområdena ska gå i en hållbar riktning, det vill säga både ekologiskt, socialt och ekonomiskt. De horisontella perspektiven i strategin är: Hållbarhet, Jämställdhet, Mångfald, Internationalisering och Samverkan.

[Länk till Attraktiva Blekinge](#)

Besöksnäring

Blekinges regionala kulturplan 2015–2017

Kulturplanen beskriver den nationella kulturpolitiken och Blekinges regionala prioriteringar som har tagits fram för perioden. Planen innehåller även en redogörelse av Blekinges förutsättningar som region och hur det ser ut i kommunerna.

[Länk till kulturplan](#)

Strategi för besöksnäringen i Blekinge

Strategin har tagits fram av Region Blekinge i ett brett samarbete med representanter från näringslivet, kommuner och myndigheter, bl a Länsstyrelsen. I strategin beskrivs hur vi tillsammans skapar ett attraktivt Blekinge genom äkta, kreativa och unika upplevelser i norra Europas närmaste skärgård. Visit Blekinge och Biosfärområde Blekinge Arkipelag stödjer företagare med fokus på hållbarhet för att utveckla skärgårdens och kustens natur, kultur och entreprenörskap. Att i översiktsplanen beskriva hur kommunen avser att utveckla området i samverkan med grannkommunerna och övriga aktörer bör därför vara en viktig uppgift.

[Länk till Strategi för besöksnäringen](#)

Service

Regionalt serviceprogram för Blekinge län 2014-2018 Under många år har det pågått en utglesning av service på landsbygden. Regeringen beslutade därför år 2013 att alla län ska ta fram regionala serviceprogram för att på så sätt stödja och stimulera arbetet med kommersiell och offentlig service i gles- och landsbygden. Programarbetet ska stärka dagligvarubutiker och drivmedelsstationer med strategisk betydelse och programmet ligger till grund för länsstyrelsens hantering av ansökningar om stöd till kommersiell service.

[Länk till Regionalt serviceprogram](#)

I projektet Strukturbild Blekinge har kartbilder som visar service med bl a skolor, vårdcentraler, bibliotek och drivmedelsstationer tagits fram.

Med fördel kan kommunen i översiktsplanen ta fram en karta som illustrerar närheten till olika serviceverksamheter för sina kommuninvånare, sett utifrån om de är bilburna, åker kollektivt eller tar cykeln. Kommunen får då en bättre översikt och kan planera mer strategiskt för att bibehålla eller eventuellt utöka servicen.

Infrastruktur

De transportpolitiska målen utgör utgångspunkt för Trafikverkets arbete och för hur trafikplaneringen ska integreras i samhällsplaneringen. Målet är ett tillgängligt och säkert transportsystem som tar hänsyn till miljö och hälsa. I nuvarande planeringssystem upprättar Trafikverket den nationella planen för transportinfrastruktur utifrån direktiv och förutsättningar från reger-

ingen. Detta sker i samarbete med länsplaneupprättare och andra berörda aktörer. Regeringen fastställer sedan planen. För Blekinge län är det Region Blekinge som upprättar länsplanen för regional transportinfrastruktur utifrån av Regeringen fastställda ekonomiska ramar. Trafikverket har ansvar för genomförande av såväl den nationella planen som länsplanerna. Nuvarande planer omfattar perioden 2014-2025. Inriktningsplanering för kommande planperiod 2018-2029 har påbörjats.

Inför åtgärdsplaneringen för ny nationell plan för transportinfrastrukturen 2018-2029 har flera åtgärdsvalsstudier (*se sid 26*) gjorts för aktuella brister i Blekinges infrastruktur. Det gäller E22 mellan Ronneby Öst och Nättraby, Blekinge kustbana och Karlskrona farled. Underlagen kommer ligga till grund för prioritering i kommande nationella plan. För Sydostlänken gäller tidigare planeringsunderlag i form av en förstudie för järnvägen mellan Älmhult och Olofström samt en järnvägsutredning för ny järnväg mellan Olofström och Blekinge kustbana som också ligger till grund för prioritering i kommande plan. För E22 Lösen-Jämjö pågår vägplan. Åtgärden finns med i nuvarande nationella plan. Även för riksvägarna 27 och 28 pågår planläggningsprocess.

Transportsystemet i samhällsplaneringen

Trafikverkets handledning

”Transportsystemet i samhällsplaneringen - Trafikverkets underlag för tillämpning av 3–5 kap miljöbalken och av plan- och bygglagen” utgör ett bra underlagsmaterial som beskriver de aspekter som Trafikverket anser är viktiga att beakta i samhällsplaneringen på olika nivåer. Den

tillhandahåller även Trafikverkets ställningstaganden gällande hur den fysiska planeringen bör interagera med transportsystemet för att långsiktigt säkerställa en utveckling i enlighet med de transportpolitiska målen samt övriga nationella mål med bäring på transportsystemet.

[Länk till Transportsystemet i samhällsplaneringen](#)

Trafikförsörjningsprogram kollektivtrafik för Blekinge 2016-2019

Kollektivtrafiken är en del i samhällsservicen och ska främja Blekinges utveckling. Region Blekinge har tagit fram Trafikförsörjningsprogram för Blekinge 2016 – 2019 med vision för 2050. Programmet innehåller mål och riktlinjer för planeringen av kollektivtrafiken i Blekinge.

Målavsnittet innehåller en målbild med hörnstenarna valfrihet, utveckling och tillväxt samt miljö och klimat vilka ger en bra täckning av Blekinges önskade utveckling. Fyra trafikförsörjningsåtgärder utpekade, däribland utbyggnad Öresundståg på helger och två tågvägar

per timme mellan Karlshamn och Karlskrona. Målet är att nå 15 miljoner resor i kollektivtrafiken 2030. Vikten av bra pendlingsmöjligheter gör att kollektivtrafiken bör ha en stor plats i översiktsplanen. Kommunens möjligheter att i den fysiska planeringen bidra till utveckling av kollektivtrafiken är högst väsentlig.

[Länk till Trafikförslöjningsprogram för Blekinge](#)

Länstransportplan för Blekinge 2014 – 2025

Trafikverket upprättar den nationella planen för transportinfrastruktur utifrån direktiv och förutsättningar från regeringen. Sedan är det Region Blekinge som upprättar länsplaner för regional transportinfrastruktur i Blekinge utifrån av Regeringen fastställda ekonomiska ramar.

Länstransportplanen har antagits av styrelsen för Region Blekinge och den beskriver politiskt beslutade prioriteringar gällande åtgärder i Blekinges infrastruktur fram till 2025.

En överenskommelse har tecknats med Trafikverket om samfinansiering av kapacitetshöjande åtgärder på Blekinge Kustbana som syftar till att förbättra kommunikationerna för och skapa bättre tillgänglighet till viktiga EU-marknader. En annan ambition är att förbättra möjligheterna att pendla till arbete och utbildning mellan länen och planen omfattar investeringar på det regionala vägnätet som utgörs av samtliga vägar utom E22.

Medlen i länsplanen går främst till att öka tillgängligheten mellan länets båda TEN-T hamnar i Karlshamn och Karlskrona och landets utpekade väg- och järnvägsnät för gods. Riksvägarna i länet har i detta en framträdande roll i att knyta samman transportsystemet där rv 27 har betydande brister som behöver åtgärdas.

I planen poängteras bland annat vikten av att systemanalysen från 2008 för östra Götaland ska vara en grund för planeringen där kollektivtrafiken är viktig för att binda ihop regionens centralorter. Följande kollektivtrafikåtgärder nämns som betydelsefulla för länets utveckling:

- Utveckling av kollektivtrafik för pendling, regionförstoring och hållbarhet
- Hög turtäthet och korta restider för minskat bilberoende
- Högre kapacitet på Blekinge Kustbana för ökad

turtäthet

- Tillkomst av Sydostlänken för ett förbättrat järnvägssystem i södra Sverige

Trafikverket har ansvar för genomförandet av såväl den nationella planen som länsplanerna för regional transportinfrastruktur. Nuvarande planer omfattar perioden 2014-2025. Region Blekinge framför att processen med framtagandet av nya planer för perioden 2018-2029 har påbörjats.

[Länk till Länstransportplan för Blekinge](#)

Elektronisk kommunikation

Regeringen presenterade i oktober 2011 sin digitala agenda för Sverige. Det övergripande målet i agendan är att Sverige ska vara bäst i världen på att utnyttja digitaliseringens möjligheter. Regeringen har även år 2009 presenterat en Bredbandsstrategi. Målet i bredbandsstrategin är att 90 procent av befolkningen bör ha tillgång till 100 Mbit/s år 2020. Detta mål är även fastslaget i den digitala agendan. En väl fungerande och utbyggd IT-infrastruktur ger goda förutsättningar för bland annat näringslivsutveckling, sysselsättning, forskning och innovationer, vård och omsorg, miljö och klimat, utbildning och kompetensförsörjning samt social delaktighet. Av denna anledning anser PTS även att IT-infrastrukturen måste in i samhällsplaneringsprocessen på regionnivå samt i alla kommuner.

Bredbandsstrategi för Blekinge Län

I syfte att ange regionala målsättningar, samt att samordna och underlätta genomförandet av den utbyggnad som krävs för att hela samhället skall få ta del av den nya infrastrukturen, har Länsstyrelsen tagit fram en bredbandsstrategi.

Strategin anger följande målsättningar avseende bredbandstillgången 2020 i Blekinge Län, vilka även delvis ansluter till de nationella utbyggnadsmålen:

- År 2020 finns ett sammanhängande öppet och robust fibernät som genom samverkan mellan marknadsaktörerna utgör grunden för Blekinges totala kommunikationsbehov.
- År 2020 har minst 90 % av Blekinges hushåll och företag tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s.
- År 2020 har alla Blekinges offentliga verksamheter och skolor tillgång till bredband om minst 100 Mbit/s.

Region Blekinge framhåller att utbyggnaden av bredband för att nå målet år 2020 är väsentligt. En regional bredbandskoordinator tillträdde på Region Blekinge i januari 2016 med uppdrag att utifrån länets bredbandsstrategi, i samverkan med länsstyrelsen och övriga aktörer, driva arbetet framåt. Det är lämpligt i den kommunala planeringen att på olika sätt underlätta för utbyggnaden, i ägardirektiv till det egna nätbolaget och vid exploateringar för ny bebyggelse etc.

[Länk till Bredbandsstrategi](#)

Länsstyrelsen uppdaterar och kompletterar sitt underlagsmaterial kontinuerligt och kommunen bör därför införskaffa nya underlag fortlöpande. Länsstyrelsens planeringsunderlag i form av gis-kartor finns att ladda ner från www.gis.lst.se/. Här finns även länsstyrelsernas karttjänst (webbGIS) där man kan öppna och titta på olika kartsikt. Ytterligare underlag från andra myndigheter finns också på www.geodata.se, och samtliga relevanta planeringsunderlag kommer finnas i Planeringskatalogen, se nästa sida. Länsstyrelsen ser gärna att översiktsplanerna utarbetas digitalt och i Gis vilket möjliggör och underlättar för Länsstyrelsen att göra länstäckande analyser och länsöverblickar som också kommunerna i sitt mellankommunala planeringsarbete kan ha nytta av.

Strukturbild Blekinge

Strukturbild Blekinge är ett projekt som har pågått mellan september 2014 och oktober 2015. Projektet har genomförts av en projektledningsgrupp med tjänstemän från Region Blekinge och Länsstyrelsen i Blekinge län.

Det har även funnits en arbetsgrupp med tjänstemän från respektive kommuns planavdelning. Syftet med projektet Strukturbild Blekinge har varit att öka samverkan och stärka kopplingen mellan kommunal fysisk planering, regional utvecklingsplanering och de regionala utvecklingsfrågorna, samt att få till en samsyn kring Blekinges viktigaste utvecklingsfrågor.

En viktig utgångspunkt i projektet har varit den regionala utvecklingsstrategin, Blekingestrategin, som antogs 2013.

För att öka och bygga upp kunskap i länet har projektets ena del handlat om att ta fram regionala kartor som belyser viktiga funktionella samband utifrån prioriterade områden som har lyfts fram i projektet och som pekas ut i den regionala utvecklingsstrategin. Kartorna utgör ett bra kunskapsunderlag och är ett viktigt planeringsunderlag vid kommunernas översiktliga planering.

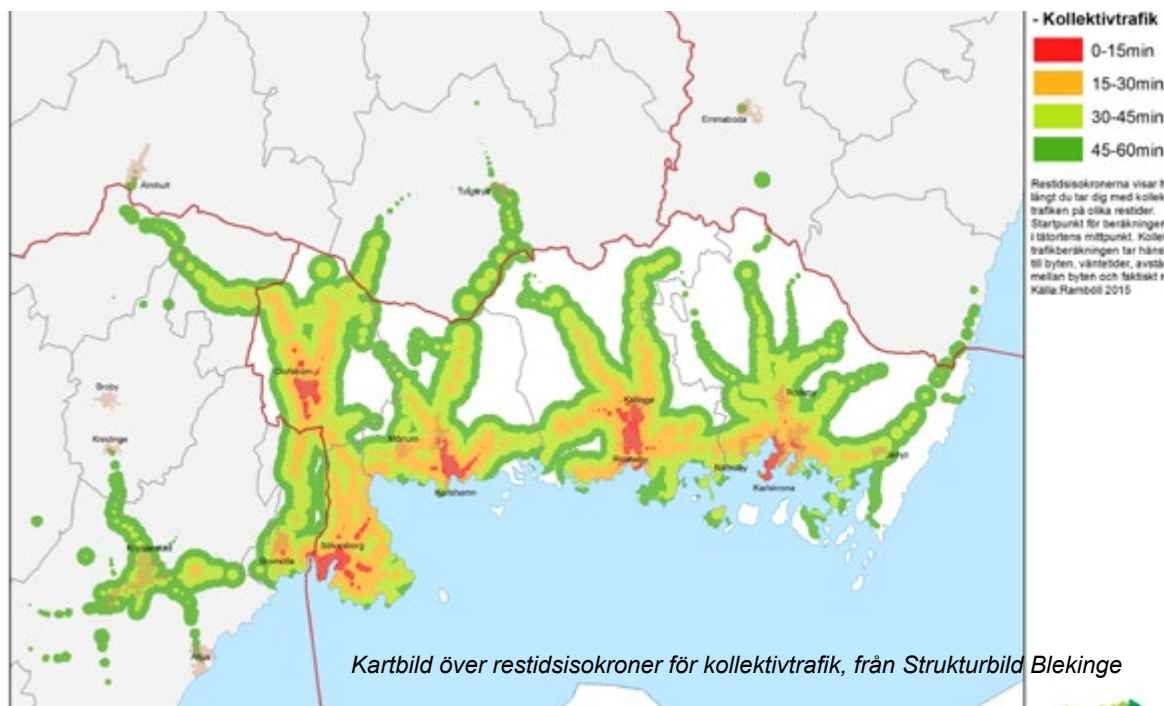
Kartorna visar bl a olika bilder på befolkningsstrukturer, pendling, trafik, service, besöksmål, aktiviteter, sysselsättning, flyttning, bilinnehav, Tobins Q och planreserven.

Dokumentet och shape-filerna finns att ladda ner på [Länsstyrelsens hemsida](#) och kartsiktorna finns i länsstyrelsernas webbGIS.

Projektets andra del har handlat om att diskutera och ta fram förslag på hur den stadigvarande dialogen kan fortsätta kring kommunal fysisk planering, regional utvecklingsplanering och de regionala utvecklingsfrågorna även efter projektets slut.

Projektet fortsätter som Strukturbild Blekinge 2.0 under januari 2017 - juni 2019. Syftet är bl a att få till en samplanering i länet och att bestämma formerna för den stadigvarande dialogen så att den kan fortsätta även efter projektets slut.

Pilotprojekt Regionala bilder

Länsstyrelsen i Blekinge har tillsammans med länsstyrelserna i Kronoberg och på Gotland under 2010 drivit ett pilotprojekt, Aktualitetsredogörelse med regionala bilder, under ledning av Boverket. Syftet med projektet var att ta fram planeringsunderlag i form av "Regionala bilder" till kommunernas översiktliga planering. Det är konkreta kartbilder i GIS som ska bidra till att visa regionala samband och ge regionala överblickar och visa på tillstånd i länet.

Projektets slutrapport, inklusive ett antal regionala bilder, finns tillgängliga på länsstyrelsens hemsida. Kartbilder som finns visar bl a service på landsbygden, besöksmål, förhållandet kollektivtrafik och befolkning samt pendling i regionen.

Planeringskatalogen – WKP

Länsstyrelserna bedriver, i samarbete med Boverket, ett gemensamt utvecklingsprojekt, WKP-projektet (Webbaserad katalogtjänst för planeringsunderlag). Syftet med projektet är att samla statliga och regionala planeringsunderlag med koppling till PBL och MB i en digital planeringskatalog. Projektets mål är att planeringskatalogen ska ge användarna ökade möjligheter att på ett enkelt sätt söka de planeringsunderlag som behövs för att tillämpa PBL och MB. Katalogtjänsten ska vara ett stöd för att kunna svara mot nya plan- och bygglagens ökade krav och miljöbalkens krav på arbetet med att kommunicera planeringsunderlag.

I katalogen ska allt underlag som har koppling till lagstiftning som reglerar fysisk samhällsplanering och/eller hushållning med mark och vatten finnas. Både planeringsunderlag med geografisk koppling och vägledning som ger information om hur planeringen bör/ska gå till utan att peka ut specifika områden.

Sammanställning av relevanta planeringsunderlag som bör användas som grund för Blekinge- kommunernas fysiska planering

Handel

Boverket har under 2015 tagit fram en ny vägledning för planering, etablering och utbyggnad av handelsområden och större butiker, Planera för handel. Rapporten ska förbättra och öka kunskapen om hur handelsetableringar kan underlättas i planeringen. Den nya vägledningen finns tillgänglig på Boverkets webbplats.

I projektet Strukturbild Blekinge har bl a kartbilder som visar dagligvarubutiker på landsbygden tagits fram.

Länk till Planera för handel

Klimat

Genom att ta fram användbara planeringsunderlag till kommunerna vill länsstyrelserna bidra till ett ökat fokus på att den fysiska planeringen ska bidra till att uppnå nationella mål inom energi- och klimatarbetet och innebära en markanvändning som är robust och mångfunktionell, t ex genom att tillhandahålla flera ekosystemtjänster.

Under 2016 hade länsstyrelserna ett regeringsuppdrag, Uppdrag 23, som innebar att Länsstyrelsen skulle värdera, sammanställa och eventuellt ta fram nya regionala planeringsunderlag. Länsstyrelsen i Blekinge har sammanställt de användbara planeringsunderlagen i **Rapport 2016:17 Planeringsunderlag avseende klimatfrågor**.

Klimatförändringar och dess konsekvenser

Framtidsklimat i Blekinge län – enligt RCP-scenarier, SMHI rapport Klimatologi 30 (2015)

SMHI har analyserat Blekinges framtidsklimat utifrån de senaste scenarierna från The Intergovernmental Panel on Climate Changes (IPCC). Analyserna visar i vilken grad klimatet beräknas förändras för perioden fram till år 2100, beroende på hur stora utsläppen av växthusgaser kommer att bli. Klimatscenerierna kan

exempelvis användas för samhällsplanering, naturvård, dricksvattenfrågor, jord- och skogsbruk.

Rapporten redogör för konsekvenserna på temperatur, värmeböljor, vegetationsperiodens längd, årsmedelnederbörden, skyfall, vattenflöden i åar och bäckar, ovanliga höglöden och marktorka.

Länk till Framtidsklimat i Blekinge län

Regional risk- och sårbarhetsanalys - klimatfokus

I de regionala Risk- och sårbarhetsanalyserna för år 2015 och 2016 har Länsstyrelsen haft särskilt fokus på risker med hänsyn till ett förändrat klimat. I rapporterna beskrivs riskerna för naturolyckor i Blekinge översiktligt, och hur riskerna förändras i samband med klimatförändringarna.

Den regionala Risk- och sårbarhetsanalysen för 2016 bifogas när denna sammanställning av planeringsunderlag avseende klimatfrågor skickas till kommunerna.

[Länk till Regional risk- och sårbarhetsanalys](#)

Blekinges kulturmiljöer - översvämning till följd av ett förändrat klimat - Rapport 2016:12

Den här rapporten undersöker vilka statligt skyddade kulturmiljöer och ett urval övriga kulturmiljöer i Blekinge som hotas av översvämning i ett framtida klimat samt av ras, skred och erosion. I rapporten ges det förslag på övergripande åtgärder som kan genomföras för att skydda kulturmiljöerna inför dessa effekter samt ett förslag på prioriteringsmetod som kan användas när man resonerar kring vilka kulturmiljöer som bör prioriteras vid skyddsinsatser.

[Länk till Blekinges kulturmiljöer - översvämning](#)

Klimatanpassning

Checklista för klimatanpassning i fysisk planering – ett verktyg för handläggare på kommun och länsstyrelse 2016

Länsstyrelserna har i samverkan tagit fram en Checklista för klimatanpassning i fysisk planering – ett verktyg för handläggare på kommun och länsstyrelse.

Checklistan är till för att stödja främst handläggare på länsstyrelsen i hur de kan ta hänsyn till effekter av ett förändrat klimat när de granskar översiktsplaner och detaljplaner. Checklistan kan även vara användbar för handläggare på kommunala nivå vid framtagandet av översiktsplan och detaljplan. Checklistan är uppdelad i två delar, en för granskning av översiktsplaner och en för granskning av detaljplaner.

Båda delarna är i sin tur uppdelade i fyra klimateffekter/konsekvenser:

- högre temperaturer

- ökad nederbörd
- stigande havsnivå och förändrade vattenflöden
- ras, skred och erosion.

Checklistan finns publicerad på Länsstyrelsens hemsida och det är en interaktiv PDF så det är även möjligt att jobba med den digitalt.

[Länk till Checklista](#)

BEST rapporten – Får ekosystemtjänster tillräckligt stöd i PBL? (Boverket 2016)

En viktig del i anpassning till förändrat klimat är att tillvarata och värna om ekosystemtjänster i samhällsplaneringen. Boverket har publicerat denna rapport där man bl a kan hitta goda exempel på hur planbestämmelser kan utformas för olika typer av ekosystemtjänster.

[Länk till BEST rapporten](#)

Mångfunktionella ytor - Klimatanpassning av befintlig bebyggd miljö i städer och tätorter genom grönstruktur

Boverkets skrift ger en orientering i hur vatten och grönska tydligare kan kopplas samman utifrån behovet, t ex av klimatanpassning vid förändrade hydrologiska förutsättningar som stigande havsnivå, ökad nederbörd och för att mildra effekter av värmeböljor till följd av klimatförändringarna. Mångfunktionella ytor behöver planeras och förankras redan på en strategisk nivå för att därefter föras ner till detaljnivå.

Syftet med publikationen är att öka medvetenheten och kunskapen kring värdet att inte hårdgöra mark och vidga synen på grönstrukturen, grönytorna, mellanrummen och friytorna i stad och tätort. Målet är att visa på den fysiska planeringens roll att integrera grön- och blåstrukturen i klimatanpassning av städer för att kunna skörda vinster av samordnade insatser.

[Länk till Mångfunktionella ytor](#)

Kartunderlag inom klimatanpassning

Ras och skred

De statliga sektorsmyndigheterna SGU och SGI har i samarbete utvecklat ett kartunderlag som visar områden där förutsättning för ras och skred kan föreligga, så kallade "aktsamhetsområden".

Det nya underlaget publicerades 2015 och nås via karttjänst på webben (se tabell i bilaga) samt via Geodataportalen eller SGUs kundtjänst. Kartunderlaget benämns *Förutsättningar för skred i finkorniga jordarter*. I karttjänsten finns produktblad med tydlig information om hur underlaget kan användas och vilka begränsningar som finns.

Erosion

SGU tillhandahåller kartunderlag över stränders känslighet för erosion. Underlaget publicerades vid årsskiftet 2015-2016 och nås via Geodataportalen eller SGUs kundtjänst. Kartunderlaget benämns *Stränders eroderbarhet* och ligger under GRUNDLÄGGANDE OCH OMKLASSAD GEOLOGISK INFORMATION, LINJER. I karttjänsten finns produktblad med tydlig information om hur underlaget kan användas och vilka begränsningar som finns.

[Länk till SGIs och SGUs karttjänst](#)

Översvämningskartering av större vattendrag

MSB tillhandahåller kartunderlag för översiktliga översvämningskarteringar av huvudfåran för större vattendrag. Kartorna redovisar beräknad utbredning av översvämningsområden vid högsta beräknade flöde samt vid högflöde motsvarande 100 års återkomsttid. Beräkningarna utgår från att inga dammar eller broar går sönder vid högflödestillfället, och att det inte finns några föremål som t ex trädstammar i vattnet som kan skapa några tillfälliga fördämningar. För vattendrag som inte har karterats, får man istället titta på kartsnitt över svämplan.

[Länk till MSBs Portal för översvämningsshot](#)

Foto Martin Stålhammar

Svämplan

HAV har tagit fram GIS-skikt över "svämplan" (naturliga översvämningsytor vid sjöar och vattendrag), för alla vattenområden som klassas som vattenförekomster i VISS. Underlaget ger vägledning kring översvämningshotade områden vid mindre vattendrag och sjöar och bedöms motsvara högvattenstånd/högflöde med 100 års återkomsttid. Den översiktliga översvämningskarteringen (tv) som genomförs av MSB är framtaget med betydligt mer avancerad metodik, men svämplan är ett komplement för att bedöma översvämningsrisker vid vattenförekomster som inte omfattas av MSBs översvämningskarteringar. Kartunderlag kan beställas från Länsstyrelsen.

Säkerhetsnivåer – byggande i låglänta områden

Länsstyrelsen har utvecklat kartunderlag som visar vilka markområden som skulle översvämmas vid vattenstånd på 1,0 m; 2,5 m respektive 3,0 m (RH2000). Den globala uppvärmningen leder till stigande havsnivå, och enligt IPCC:s scenarier för år 2100 bedöms medelvattenståndet i Blekinge kunna höjas upp till 1,0 m. Nivåerna 2,5 respektive 3,0 m motsvarar säkerhetsnivåer för uppförande av byggnadsverk enligt Länsstyrelsens riktlinjer för byggande i låglänta områden med år 2100 som planeringshorisont (se beskrivning av riktlinjerna nedan).

Kartunderlaget är tillgängligt via nerladdning på Länsstyrelsens hemsida: "Säkerhetsnivåer för byggande i låglänta områden".

[Länk till länsstyrelsernas WebbGIS](#)

Lågpunktskarter – risk för vattenansamlingar vid skyfall

Länsstyrelsen har utfört en lågpunktskartering som täcker hela länet. Kartunderlaget visar lågpunkter i landskapet där det riskerar att ansamlas vatten i samband med kraftiga skyfall. Kartunderlaget har förmedlats till länets alla kommuner.

Energi

Vägledning: Solceller i samhällsplanering (SolElprogrammet, 2015)

Solceller är en förnyelsebar, ren och tyst energikälla som enkelt kan integreras i byggnader och stadsmiljö. Solcellsanläggningar är praktiskt tagen underhållsfria och dessutom genereras elen där den behövs, i vår bebyggda miljö. Hur mycket el som genereras av en solcellsanläggning beror i största grad på solinstrålningens förhållanden. Dessa i sin tur hänger ihop med hur byggnadskroppen, byggnader och vegetation i närheten till solcellerna är utformade och placerade. Det är helt enkelt av stor vikt hur ett område planeras för hur mycket sol som kan genereras på dess hus, både idag och i framtiden.

[Länk till Solceller](#)

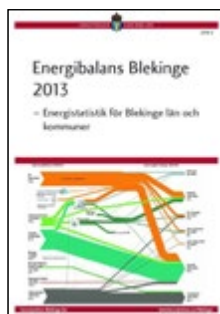
Genom att väva in solenergi i planprocessen förenklas möjligheten att få ett bra resultat för nutida och framtida solcellsinstallationer. Därför presenteras i denna broschyr planeringshjälpmedel och -råd för hur man kan optimera planprocessen med hänsyn till solenergipotential.

Erfarenhet har visat att de solenergianpassningar som görs i detaljplanen endast får genomslag om de följs upp i projekteringskedet för området och fastigheter. Därför finns även projekteringsråd för solenergioptimering med i denna broschyr.

Innehållet i broschyren har tagits fram i ett projekt för solenergioptimering i detaljplanskedet och projekteringskedet.

Energibalans Blekinge 2013– Energistatistik för Blekinge län och kommuner 2013 Rapport 2016:8

Rapporten redovisar bearbetad statistik för energianvändningen i Blekinge på kommunnivå. Den visar hur mycket energi som används av t ex hushåll, industri och transporter. Man kan också se hur mycket energi som kommer från el och andra bränslen som ved och pellets, biogas, bioolja eller fossil olja. Energibalanserna för Blekinges olika kommuner finns illustrerade i flödesdiagram, se Länsstyrelsens rapport 2016:14.

[Länk till Energibalans Blekinge](#)

Restvärme i Blekinge

Att öka tillvaratagandet av industriell restvärme (spillvärme) är ett viktigt steg för att minska resursförbrukningen och påverkan på miljön. En inledande inventering av restvärmepotentialen hos företag i Blekinge har genomförts. Det långsiktiga syftet med projektet är att tydliggöra och förbättra förutsättningarna för en ökad (åter)användning av industriell restvärme i Blekinge län. Förhoppningen är att resultaten kan inspirera och ligga till grund för fortsatta satsningar hos företagen i Blekinge.

[Länk till Restvärme i Blekinge](#)

Solenergipotentialen för Blekinges bebyggelse enligt två framtidsscenarier

Länsstyrelsen har tagit fram en rapport (2014:10) där potentialen för utvinning av solenergi på hustak i Blekinge analyseras. Resultaten visar på stora möjligheter att utveckla användningen av solenergi. Om vi tog vara på solenergin som strålar in mot Blekinges byggnadstak skulle det täcka så mycket som 75 % av länets totala elanvändning.

[Länk till Solenergipotentialen](#)

Fyra stora och tjugo små steg - Idéskrift om fysisk planering

Metoder och verktyg för att integrera hållbarhets- och energifrågor i fysisk planering med fokus på uppvärmning och transporter.

Skriften är framtagen av Uthållig kommun. Uthållig kommun bedrivs av Energimyndigheten med syfte att stärka det kommunala strategiska arbetet med energifrågor och bygga nätverk för kunskaps- och erfarenhetsutbyte.

[Länk till Fyra stora och tjugo små steg](#)

Förstudie - Kustnära cykelturismled Blekinge Region Blekinge, 2015

Cykeln är det mest energisnåla och miljövänliga transportmedel som existerar och alltmer framhålls cykel som en utmärkt möjlighet för att ersätta i första hand kortare bilresor upp till 5 km. Cykeln kan också bidra till att öka besöksnäringen i Blekinge.

Det är också oomtvistat att ökat cyklande bidrar till en förbättrad folkhälsa och att cykelpendla till arbetet är ett bra sätt att få den vardagsmotion som är nödvändig för välbefinnandet.

I Blekinge kan man se att de sträckor som prioriteras för ökad vardagscykling i flera fall överensstämmer med turismcykelledens behov för ökad trafiksäkerhet. Omvänt kan satsning på turismcykelled skapa resurser som innebär att sträckor med behov för ökad vardagscykling kan förverkligas.

Förstudien visar att det är möjligt att skapa en drygt 20 mil lång kustnära sträckning mellan Bröms i öster och Valje i väster. Kartor och tabeller för 90 olika delsträckor ger en bild av vad som behöver åtgärdas för att trafiksäkerhet och bekvämlighet skall bli tillräckligt hög.

Länk till Kustnära cykelturismled

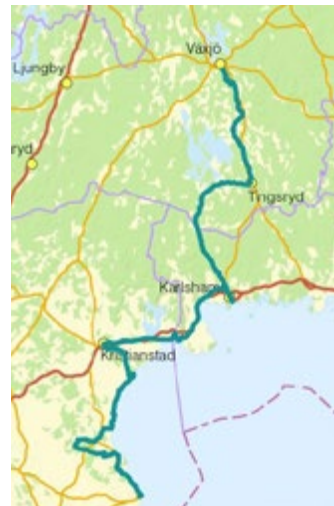

Cykelled - Sydstleden (2016)

Sydstleden är 27 mil lång och sträcker sig mellan Växjö och Simrishamn genom Kronoberg, Blekinge och Skåne. Från cykelleden kan man bland annat uppleva Åsnens sjölandskap, Mörrum Kronolaxfiske, Blekinge skärgård, Kristianstads vattenrike, Älaskusten i Åhus och äppelodlingarna i Kivik.

På Sydstleden cyklar man nästintill helt bilfritt och mer än 80 % är belagd med asfalt.

Länk till Sydstleden

Sydstledens sträckning

**LÄNSSTYRELSEN
BLEKINGE LÄN**

SE-371 86 Karlskrona
Telefon 010-224 00 00
E-post: blekinge@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/blekinge